ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

2 | 2015

Prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska na pôde Trnavskej univerzity

Ceny a medaily pre pedagógov a vedcov

Univerzitná knižnica v novom

Profil osobnosti – prof. PhDr. Mária Novotná, DrSc,.

Vážené čitateľky a čitatelia,

v posledných týždňoch som sa stretol s dvoma postojmi a oba sa týkali kresťanstva a Európy. Prvý z nich možno v skratke charakterizovať ako nedôveru k Európe, najmä jej západnej časti, z ktorej prichádza prevažne veľa zla a rozkladu, a to i na Slovensko. Druhý z nich predstavuje názor, že Európa má kresťanské korene, ktoré keď nebudeme rešpektovať, môžeme sa dostať do rozkladu a degenerovať po všetkých stránkach. Rozumiem obom obavám, ktoré majú svoje opodstatnenie.

Ten prvý postoj by som azda formuloval trochu inak. Slovensko má potenciál rozumu a viery, ako aj srdca, ktorý akosi prevyšuje západný priestor. Stačí sa stretnúť so západoeurópskou vyspelou, ale trochu chladnou civilizáciou.

Názor o kresťanských koreňoch Európy je zaujímavý a pravdivý, treba ho však možno precíznejšie interpretovať. Stretávam sa nezriedka s predstavou, že pod pojmom *kresťanské korene* treba vidieť predovšetkým rôzne historické udalosti v Európe, napríklad kláštory, ktoré prinášali vzdelanosť a kultúru. Vznikajú polemické diskusie o tom, ktorý prvok kultúry Európy prinieslo kresťanstvo, ktoré iné náboženstvá či antické spoločenstvá, ktoré moderné ideológie alebo niekto iný. Pripomína to takmer právnický spor o právo vydržania, kto bol prvý a kto dlhšie niečo užíval, aby mu to mohlo patriť. Historická pravda je veľmi dôležitá, myslím si však, že celá pravda je aj o niečom inom.

Kristus sa v učení Cirkvi nezdôrazňuje predovšetkým v súvislosti s už uplynutým historickým časom, ale nadovšetko ako jestvujúca osoba, ktorá je istotou pre nás v prítomnosti a nádejou pre budúcnosť. Preto aj pri interpretácii výrazu *kresťanské korene* je podľa môjho názoru potrebné čo najviac sa zamerať na súčasnosť, lebo len tak majú tieto slová pre nás zmysel. Treba uznať nielen históriu, ale aj to, že historické okolnosti života sa nevyhnutne prekonávajú, a to vo veľmi krátkom čase, z generácie na generáciu. V žiadnom prípade už nejde o to, aby sa historické záležitosti konzervovali a opakovali alebo aby sa diskutovalo na tému, ako kresťania vybudovali Európu a ako im ju teraz niekto berie, či nebodaj o upevňovanie sekulárneho vplyvu Cirkvi. V celej veci ide o niečo oveľa dôležitejšie.

Kresťanské korene sú predovšetkým obrazom žijúcej časti rastliny, nie uhlia, ktoré vzniká po miliónoch rokov ich skamenením. Korene sú výsledkom toho, že niekto zasial semeno, ktoré žije a rastie, pričom stonku a kvet alebo korunu musí niečo držať a vyživovať. Najsilnejšiu a rozhodujúcu vetvu kresťanských koreňov Európy možno definovať ako živú vieru a život ľudí tohto kontinentu, ktorí prijali posolstvo Boha, ctili si ho, žili v súlade s ním a postupne ho odovzdávali každej nasledujúcej generácii až podnes. Ich životné postoje a pohľady ich zároveň viedli a vedú k múdrym rozhodnutiam, ktoré nie sú výrazom rezignácie človeka pred množiacim sa zlom, ale zodpovednou a odvážnou odpoveďou naň. Myslím si, že toto najviac identifikovalo a identifikuje Európu. Toto je jej skutočná sila, ale aj najväčšia súčasná otázka a výzva.

Aj rozhodnutia európskych inštitúcií, ekonomika, kultúra a politika budú také, aký bude vnútorný stav ľudí a z toho vyplývajúce ich postoje, hoci okolnosti môžu byť rôzne. Platí to tak pre poslancov Európskeho parlamentu a komisárov Únie, ako aj pre občanov, ktorých vôľu treba rešpektovať.

Ak čo len na chvíľu pripustíme, že kresťanstvo možno v podstate označiť za dobre prepracovaný súhrn morálnych, etických a filozofických zásad a postupov či učenia o spoločnosti, dostávame sa vedľa. Schádzame z cesty a strácame z dohľadu jej zmysel, ale aj chuť po nej ísť. Kresťanstvo je predsa buď zásadnou osobnou vecou každého človeka, alebo nie je ničím, len chimérou. Pohľad na život vychádzajúci z osobnej nádeje a viery človeka je pravdepodobne jedinou reálnou koncepciou nášho života a tiež oporou proti rastúcej individuálnej a spoločenskej rezignácii voči zlu.

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity 3
Čo nás teší 6
Čas na interview 8
Ponad čas 10
Profily osobností 11
Zo života fakúlt 12
Študentská panoráma 22
Keď prehovoria archívy 24
Učiteľské a študentské mobility 25
Naši absolventi 29
Naša identita 30

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS časopis Trnavskej univerzity v Trnave
Číslo reg. na MK SR: EV 4665/12, ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava, IČO 31 825 249, č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/, e-mail časopisu: casopis.TU @truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor: prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD.
Členovia redakčnej rady: doc. Mgr. Erika Juríková, PhD., Mgr. Michaela Rušinová, PaedDr. Ľubomír Rendár, PhD., Barbora Švihoríková, prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD., Mgr. Klaudia Vidová, Bc. Petronela Lesanská, doc. JUDr. Miroslava Vráblová, PhD., PhDr. Zuzana Martinkovičová
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Oľga Svetlíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania: štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače: máj 2015, ročník štvrtý

Stretnutie s prezidentom

Zdá sa mi, že v ostatnom čase sa medzi ľuďmi množí názor, akoby to boli samotné demokratické inštitúcie (parlament ako nástroj zastupiteľskej demokracie, súdnictvo ako nástroj demokratickej spravodlivosti, prokuratúra ako nástroj ochrany demokratického práva, vláda ako výkonná zložka zastupiteľskej demokracie a pod.), ktoré zodpovedajú za neradostný (najmä mravný) stav našej krajiny. Politické očakávania ľudí akoby signalizovali túžbu po jednej „tvrdej ruke“, ktorá nastolí „poriadok“, pretože (aspoň tak znejú argumenty) ony inštitúcie sa ukázali len ako „ilúzia slobody“. Parlament najmä ako priestor hádok, ťahaníc a konfliktov (nezriedka aj fyzických), súdnictvo ako spravodlivosť len „pre niektorých“, prokuratúra ako ochranca práv ľudí spriaznených najmä s výkonnou mocou a finančnou „oligarchiou“ a tá výkonná moc ako nikým neobmedzovaný vládca s pochybným správaním.

Sú to smutné názory či zistenia, ktoré ohrozujú samu podstatu demokracie. Za stav krajiny a aj za stav morálky v nej predsa nemôžu demokratické inštitúty, ale ľudia, ktorí v nich získavajú miesto. To oni udeľujú demokratickej inštitúcii „tvár“ i „ducha“. Toto všetko sa mi preháňalo hlavou, keď som vo štvrtok 30. apríla 2015 v aule pedagogickej fakulty našej univerzity počúval príhovor prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku k študentom a pedagógom našej vysokej školy. Veď keby sa prezidentská návšteva u nás uskutočnila povedzme pred rokom a pol, mali by sme (som o tom presvedčený) veľký problém zaplniť aulu. V ten spomenutý štvrtok sme mali problém úplne opačný a vo vestibule fakulty musela byť obrazovka, ktorá prenášala situáciu z miestnosti von, pretože tá sa ukázala ako malá. Jednoducho – Andrej Kiska, zdá sa, udelil, dal prezidentskej inštitúcii, úradu prezidenta novú tvár. A hneď dodajme, že aj nový, ľudský, „nepapalášsky“ obsah. Práve toto bolo možné vnímať v atmosfére auly obsadenej do posledného miesta. Sedelo sa na stoličkách, sedelo sa na zemi, poslucháči stáli, tlačili sa, no vydržali do poslednej chvíle a potleskom ocenili nielen rečníka, ale celú tú atmosféru, to spoločné naladenie. V tomto priestore, vyplnenom súladom a súzvukom odovzdal rektor univerzity prof. Šmid prezidentovi Slovenskej republiky Medailu Trnavskej univerzity ako výraz našej úcty nielen prezidentskému úradu, ale aj – a najmä – jeho súčasnej tvári.

Prezident Andrej Kiska prišiel na Pedagogickú fakultu Trnavskej univerzity takpovediac „na vlastnú žiadosť“. Ako zdôraznil na polhodinovom stretnutí s vedením fakulty a s jej ďalšími zástupcami, jeho voľbu ovplyvnili najmä

dlhodobé výsledky práce pedagógov a študentov, ktoré umiestňujú Pedagogickú fakultu Trnavskej univerzity na prvé miesto medzi slovenskými pedagogickými fakultami v známom rebríčku ARRA. Prezidentská návšteva sa tak stala pre nás najmä ocenením a zvýraznením tejto práce a v pomyselnej kronike školy bude mať významné miesto. *„Školstvo patrí medzi moje priority a zaujíma ma príprava budúcich učiteľov,“* povedal Andrej Kiska nielen vedeniu fakulty, ale aj študentom, ktorí sa rozhodli, že budú študovať učiteľstvo – a to aj napriek jeho mizernému a hanebnému spoločenskému statusu. Slová prezidenta a jeho prítomnosť na učiteľskej fakulte sa tak stali aj povzbudením. Pre študentov i pre učiteľov a vedcov školy.

Ľudské ocenenie práce, podčiarknutie jej doterajších výsledkov a práve ono povzbudenie sú pre mňa ako

dekana fakulty tým podstatným výsledkom prezidentovej návštevy. Neočakávam od úradu hlavy štátu viac, než dovoľuje jeho ústavná pozícia. Absolútne mi stačí, že u nás bol, že ukázal nám i študentom, že politika môže byť vnímaná ako služba a že človek, ktorý do nej vstúpi, nemusí stratiť svoju ľudskú podstatu a osobnú integritu. Aspoň tak sa to z doterajšieho pôsobenia nového prezidenta ukazuje a dialogická situácia, ktorá v ten štvrtok v priestoroch Pedagogickej fakulty TU a následne aj v Pázmáneu na stretnutí s vedením univerzity a dekanmi všetkých fakúlt vznikla, je prísľubom, že to tak aj zostane.

René Bílik

Ocenenia pre pedagógov a vedcov

Pri príležitosti Dňa učiteľov odovzdal rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD., na slávnostnej akadémii 8. apríla 2015 významné ocenenie za mimoriadne výsledky v tvorivej činnosti – Cenu Antona Hajduka a Zlatú medailu Trnavskej univerzity v Trnave – vysokoškolským učiteľom, ktorí sa pričinili svojou úspešnou vedeckou a výchovno-vzdelávacou prácou o zvýšenie vedeckého aj pedagogického kreditu univerzity nielen v celoštátnom, ale aj v medzinárodnom kontexte.

Tohtoroční nositelia Ceny Antona Hajduka sú:
Prof. PaedDr. Pavol Prokop, PhD. – Pedagogická fakulta TU
Prof. PhDr. Mária Kohútová, CSc. – Filozofická fakulta TU
PhDr. Alžbeta Hološová – Ústav dejín TU

Zlatú medailu Trnavskej univerzity v Trnave prevzali:
Dr. h. c. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. – Filozofická fakulta TU
Prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc. – Filozofická fakulta TU
Laureátom cien srdečne blahoželáme a ďakujeme všetkým prítomným, ktorí svojou účasťou prispeli k dôstojnému priebehu tohto slávnostného podujatia.

Naša univerzita zapojená do rankingu U-Multirank

Trnavská univerzita je jednou zo siedmich univerzít na Slovensku, ktorá sa zapojila do medzinárodného rankingu U-Multirank (www.u-multirank.eu). Ide o viacrozmerný a viacúrovňový rankingový nástroj vytvorený Európskou komisiou, nastaviteľný podľa parametrov jednotlivých užívateľov. Ratingová platforma aktuálne porovnáva viac ako 1 200 vysokoškolských inštitúcií a 5 000 študijných programov z 83 krajín. Multidimenzionalita porovnávania je zastrešená štyrmi oblasťami: štúdium, výskum, prenos vedomostí a medzinárodná orientácia. Študentom sa tak umožňuje jednoduchým spôsobom si navoliť porovnávacie kritériá a vytvoriť vhodnú pomôcku pri výbere študijného pobytu v zahraničí podľa vlastných očakávaní. Trnavská univerzita v ratingu získava popredné pozície predovšetkým v dvoch oblastiach: v absolvovaní bakalárskeho a magisterského štúdia načas a interdisciplinárnym presahom publikácií. Aj touto aktivitou Trnavská univerzita v Trnave preukazuje nielen vnútroštátnu, ale aj medzinárodnú kredibilitu svojich fakúlt.

Adriana Krupová

Týždeň slovenských knižníc na Trnavskej univerzite

Slávnostné otvorenie 16. ročníka Týždňa slovenských knižníc sa tento rok konalo v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika v Trnave za účasti zástupcov ministerstva kultúry, Trnavského samosprávneho kraja, mesta Trnavy, rektorov trnavských vysokých škôl, riaditeľov slovenských knižníc a ďalších vzácnych hostí.
Aj vďaka tohtoročnému „Týždňu“ môžeme skonštatovať niekoľko pozitívnych skutočností, ktoré narúšajú stále pretrvávajúcu skepsu. A síce že:

ľudia ešte stále čítajú...

Do terénu sme vyslali knižničné hliadky, aby na verejných miestach Trnavy zmapovali čítajúcich jedincov, ktorých odmenili napríklad aj poukazom na bezplatnú registráciu do univerzitnej knižnice. Knižničné hliadky boli úspešné, ľudia čítali vo vlaku, v čakárni, v parku, v kaviarni...
Ďalej sme zistili, že:

ľudia ešte stále píšu – rozumej tvoria

Po minuloročnom úspechu s nočnou aktivitou v knižnici sme sa rozhodli, že ju opäť zopakujeme. Večer 25. marca sme ponúkli našim čitateľom okrem kávy a možnosti stráviť v knižnici svoj študijný a tvorivý čas až do polnoci aj rozprávanie tých, ktorí chceli predstaviť svoju literárnu tvorbu, prípadne prečítať svoj obľúbený text. Vďaka tejto príležitosti sme sa mohli zoznámiť s tvorbou zamestnancov, študentov i absolventov Trnavskej univerzity. Svoj debut príbehov pre deti *Drakobijec* predstavil Marek Domes, zo svojho románu pre tínedžerov *Adonis v tričku* prečítala študentka psychológie Simona Kutišová, báseň zo svojej zbierky *Vrstvenie* predniesol Roman Beňo. Svoje texty predstavil aj bývalý člen Trnavského literárneho klubu Martin Tvrdý, dnes pedagóg na Trnavskej univerzite.
V rámci tohto večera či noci patrilo k pozitívnym zisteniam aj to, že:

ľudia ešte stále rozprávajú

Ani hraničná 24. hodina nebola dôvodom na ukončenie rozprávania nielen o literatúre, ale aj o mimoriadnom zážitku, spoločenskom tabu, histórii Trnavy a všeličom inom. Chceme veľmi dúfať, že aj o rok bude o čom.

Zuzana Martinkovičová

Univerzitná knižnica v novom

Dňa 17. marca 2015 sa konečne čitateľská verejnosť dočkala otvorenia univerzitnej knižnice. Tá, podobne ako všetky pracoviská v budove na Hornopotočnej ulici, bola od decembra v procese rekonštrukcie v rámci projektu Skvalitnenie a dobudovanie infraštruktúry Trnavskej univerzity.
Pri tejto príležitosti prešli pracoviská knižnice badateľnou premenou, keď okrem stavebných interiérových úprav došlo aj k dispozičnej zmene. Úsek evidencie publikačnej činnosti získal samostatnú miestnosť. Svoju tvár zmenil úsek absenčných výpožičiek, ktorý sa rozšíril, a tým vznikol priestor na knižničný nábytok. Aj študovňa prešla obmenami. Nové miesto dostal výpožičný pult, zrušil sa viazaný výber prezenčného knižničného fondu. Čitatelia tak majú možnosť samostatného voľného výberu študijnej literatúry. Do oboch servisných miest pribudli relaxačné zóny oddychu.
Diplomové práce v printovej podobe sa premiestnili do nového skladu a sú čitateľom k dispozícií na objednávku.
Knižnice sú miesta, do ktorých určite každý z nás vstupuje s osobitným rešpektom, bázňou či očakávaním. Možno ich vnímať rôzne. Treba len veriť, že dvere do univerzitnej knižnice sa budú otvárať stále častejšie.

Anna Chobotová

Postrehy z Berlína alebo ako ďalej, humanitné vedy?

Nedávno som mala možnosť zúčastniť sa ako jediná slovenská zástupkyňa na vedeckej konferencii v Berlíne, ktorú zorganizovala Americká renesančná asociácia v spolupráci s Humboldtovou univerzitou. Okrem pozitívneho dojmu z perfektnej organizácie, vynikajúcej atmosféry a veľkorysých univerzitných priestorov som si priniesla z Nemecka niekoľko postrehov, s ktorými by som sa rada podelila.

Opätovne som sa utvrdila v tom, že na vedeckom poli sa nemáme za čo hanbiť. Náš klasicko-filologický a neolatinistický výskum, spočívajúci na pevných základoch poznania antickej literatúry a kultúry, ktorého podstatou je práca s textom, jeho preklad a interpretácia, obstojí aj v medzinárodnom porovnaní. Ale – ako mi takmer pred dvadsiatimi rokmi povedal už nebohý profesor starovekých dejín Jan Burian – pri konferenciách nejde len o vedu, ale aj o kontakty a diskusie v kuloároch. Dôsledne som sa teda zúčastňovala na okrúhlych stoloch, v prestávkach vypila litre kávy a počúvala o postavení humanitných vied na univerzitách v Európe aj USA, diskutovala o vyučovaní klasických jazykov, inšpirovala sa skúsenosťami z organizovania medzinárodných projektových tímov, ale zároveň sa snažila získať čo najviac podnetov k tomu, ako zlepšiť postavenie klasických jazykov (a humanitných vied) napriek silnej kampani nášho štátu v prospech technických odborov.

Stále mi znejú v ušiach slová kolegu z renomovanej Boston College o tom, že klasické jazyky prežili aj na takých tradičných univerzitách ako Yale alebo Oxford len vďaka tomu, že boli schopné ponúknuť študentom okrem výučby latinčiny a gréčtiny aj študijné programy, ktoré zahŕňajú v sebe širšie poznanie antického sveta a jeho tradícií v neskorších kultúrnych obdobiach. Či už ide o ponuku *antických*, *humanitných*, *kultúrnych* či *klasických štúdií*, filologické disciplíny v nich tvoria len cca 30 % výučby. Ide teda o interdisciplinárne študijné programy, vytvárané v úzkej spolupráci s filozofmi, historikmi, umenovedcami, sociológmi a kulturológmi. Súčasný študent totiž považuje jazyk len za nástroj a z toho vyplýva aj jeho nezáujem oň, pokiaľ nemá motiváciu a učiteľ mu neukáže, prečo a ako ho má využívať. Zdá sa, že toto je cesta, ktorá nevyhnutne čaká aj nás a na ktorú sa niektorí už vydali. Nevyhnutné sú však nové formy a metódy vyučovania, ktoré dokážu konkurovať možnostiam technických a prírodovedných odborov.

Ďalším poznatkom, ktorý som si odniesla, je potreba kooperácie a flexibility. Nejde len o vytváranie spoločných študijných programov, ale aj medziodborových vedeckých tímov so spoločným výskumným zámerom, v rámci ktorého by našlo uplatnenie čo najviac odborníkov. Ohraničovanie sa jednotlivých odborov, prípadne vymedzovanie sa úzkej špecializácie v rámci nich povedie pri našom malom počte len k oslabovaniu, destabilizácii a postupnému zániku. Nehovoriac o narušených kolegiálnych vzťahoch, ktoré sú vždy začiatkom konca a zbytočne nahrávajú neprajníkom.

Jedna z vecí, na ktorú by som rada upozornila, je akýsi klamlivý pocit istoty, ktorý na Slovensku na rozdiel od zahraničných univerzít neustále pretrváva. Nedokážem to inak pomenovať. To, že niekto pôsobí na vysokej škole, neznamená, že je „za vodou“. A rovnako to neznamená ani to, že všetci ostatní sú mu povinní vytvárať podmienky na prácu, výskum a publikovanie a zabezpečovať dostatočné technické zázemie. S tým súvisí aj neustála snaha uchádzať sa o domáce i zahraničné projekty. Výsledok je síce neistý, ale pracovné miesta naviazané na projekty zahrňujú v zahraničí asi 70 % všetkých miest v akademických inštitúciách, a tento trend jednoznačne smeruje aj k nám.

Skúsenosti zahraničných kolegov jasne potvrdzujú, že pôsobenie v akademickom prostredí je neustálym bojom o študenta, pretože o neho ide v prvom rade. Už nestačí ponúknuť mu primerané množstvo poznatkov, ale rovnako dôležitý je aj spôsob. Pretože nech sme akokoľvek dobrí vo vedeckej oblasti, stále zostávame predovšetkým učiteľmi so základným poslaním osloviť, motivovať a vzdelávať študenta.

Erika Juríková

Desať rád pre šťastný život

Kto by nechcel žiť šťastný život... Desať rád, ako prežiť šťastný život, vyslovil pápež František v rozhovore pre argentínsky týždenník *Viva*. Všetky výroky charakterizuje múdrosť, skúsenosť, láskavosť, hlboká duchovnosť a láska k blížnemu. Aj bez širšieho komentára predstavujú jednotlivé rady vážne podnety na hľadania šťastia v živote jednotlivcov i spoločnosti.

1. Ži a nechaj žiť
2. Dávaj druhým kúsok zo seba
3. V živote postupuj pomaly
4. Zdravý spôsob trávenia voľného času
5. Nedeľa by mala byť sviatkom
6. Tvorba dôstojných pracovných miest
7. Rešpektujte prírodu a starajte sa o ňu
8. Prestaňte byť negatívny
9. Neobracajte druhých na vieru, rešpektujte vieru iných
10. Usilujme sa o mier.

Rady sú inšpiratívne pre všetkých, ktorým sa v živote nedarí nájsť šťastie a vnútorný pokoj.

Komentáre k jednotlivým radám nájdeme na internete.

Bohumil Chmelík

Salus Vitalis – päť rokov života

Občianske združenie Salus Vitalis združuje profesionálnych zdravotníckych záchranárov pracujúcich v záchrannej zdravotnej službe, ktorí chcú do systému dopĺňať veci, ktoré im pri každodennej práci chýbajú alebo sú nedostatočne vyriešené. Po účasti na nehodách s hromadným postihnutím osôb (NHPO), ktoré sa udiali v nedávnej minulosti na Slovensku, dospeli sme k záveru, že problematika NHPO, ktorá sa nás dennodenne dotýka, je málo precvičovaná. A tak vznikla myšlienka súťaže záchranárskych posádok, ktorá by sa zamerala na organizáciu zdravotníckeho zásahu a riešenie nehôd s hromadným postihnutím osôb. Súťaž záchranárskych posádok prebieha vo vojenskom výcvikovom priestore – Centre výcviku Lešť, meno ktorého sa dostalo aj do názvu tohto medzinárodného odborného podujatia. To tvoria dve samostatné, na seba nadväzujúce častí. Teoretické poznatky zaznievajú na medzinárodnej odbornej konferencii, kde témy prezentácií priamo súvisia s problematikou riešenia NHPO, analyzujú sa poznatky z cvičení, ale aj pohľad na nedávne skutočné udalosti. Na teoretickú časť nadväzuje praktická – súťaž záchranárskych posádok, ktorá prebieha v priestoroch Centra výcviku Lešť. Počas piatich ročníkov medzinárodnej súťaže záchranárskych posádok (Lešť 2011 – Lešť 2015) si zmeralo sily 144 súťažných družstiev v zložení: posádky s lekárom (RLP), posádky bez lekára (RZP), študentské posádky – študenti vysokých škôl v odbore urgentná zdravotná starostlivosť, posádky zložené z poslucháčov lekárskych fakúlt zo Slovenska, Česka a Izraela. Okrem profesionálnych záchranárskych posádok súťažia aj posádky Slovenského Červeného kríža, Českého Červeného kríža, Ozbrojených síl SR, príslušníci HaZZ, Skauti a samaritáni SR.

Súťažné posádky plnili za päť rokov 46 súťažných úloh, ktoré preverili ich odborné vedomosti a zručnosti zamerané na organizáciu zásahu pri NHPO. Okrem toho musia súťažné posádky preukázať aj fyzickú zdatnosť a orientáciu v teréne. Partneri pri organizovaní odborného podujatia sú vysoké školy, ktoré pripravujú budúcich zdravotníckych záchranárov – Katolícka univerzita v Ružomberku, SZU v Bratislave, UKF v Nitre, Prešovská univerzita v Prešove, Ostravská univerzita v Ostrave a Institute of Obstetrics and Medical Lifesaving Rzeszow, Poľsko. V ročníku Lešť 2014 a Lešť 2015 sa odborného podujatia zúčastnili aj študenti Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. Na piatich ročníkoch súťaže sa celkovo zúčastnilo 590 študentov ako figuranti.
Pri príležitosti jubilejného 5. ročníka medzinárodnej súťaže záchranárskych posádok sme odovzdali poďakovanie v podobe *Plakety MUDr. Andreja Faglica* za pomoc a spoluprácu pri organizovaní záchranárskej súťaže. Prevzala si ju PhDr. Andrea Bratová, PhD., na odbornom podujatí Dni zdravia 2015, ktoré organizovala FZa SP Trnavskej univerzity. *Dagmar Tomčányová, Salus Vitalis*

Pocta Hadriánovi Radvánimu

Týždeň slovenských knižníc bol bohatý na kultúrne a spoločenské udalosti. Jeho vyvrcholením na Trnavskej univerzite bol spomienkový večer *Pocta Hadriánovi Radvánimu*, ktorý pripravili Trnavská univerzita v Trnave, Arcibiskupský úrad v Trnave a Spolok svätého Vojtecha v Trnave.
Dňa 26. marca 2015 uplynul presne rok odvtedy, čo nás opustil tento výnimočný človek hlbokých ľudských a odborných kvalít. A práve v tento deň sme za zvukov pôsobivého tanga privítali v Aule Pazmaneum všetkých, ktorí prišli vzdať úctu tomuto historikovi, bibliografovi, publicistovi, archivárovi, okrem iného aj čestnému občanovi mesta Trnavy a čestnnému doktorovi Trnavskej univerzity.
Prítomným účastníkom sa prihovoril Mons. Ján Orosch, arcibiskup Trnavskej arcidiecézy, a profesor Marek Šmid, rektor Trnavskej univerzity v Trnave, ktorí prevzali nad podujatím záštitu. Život a dielo H. Radvániho zosumarizoval a predstavil prof. Bohumil Chmelík, ktorý následne aj moderoval spomienkový „okrúhly stôl“. Zaspomínať si prišli Dr. Alžbeta Hološová, Dr. Klára Mesárošová, Dr. Zuzana Dzurňáková, Dr. Ján Opatovský, Dr. Marcel Kubinec a Mgr. Oľga Radvániová. Dielo H. Radvániho dokumentovala výstava malej časti jeho publikačnej činnosti. Neformálne spomínanie ďalej pokračovalo pri čaši vína s prítomnými hosťami, priateľmi, kolegami, študentmi, až sa mohlo zdať že téma „Radváni“ je takmer nevyčerpateľná. A tak je to dobre.

Zuzana Martinkovičová

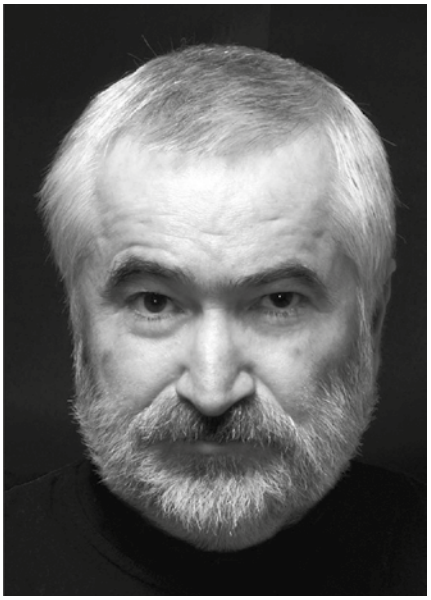

Akad. maliar Blažej Baláž, PhD.

Blažej Baláž sa narodil v roku 1958 v obci Nevoľné, v rokoch 1973 – 1977 študoval na SUPŠ v Kremnici, v rokoch 1977 – 1983 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave na oddelení grafiky u Oresta Dubaya a Vladimíra Gažoviča. Od roku 1994 pôsobí na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity, kde v súčasnosti vedie Katedru pedagogiky výtvarného umenia. Vo svojej umeleckej tvorbe formou konceptuálneho textu, objektu, inštalácie a performancie reflektuje aktuálnu situáciu v spoločnosti. Za sebou má takmer tri desiatky samostatných výstav a jeho diela sú zastúpené v domácich aj v zahraničných zbierkach.

Pochádzate z malej dediny na strednom Slovensku, aké boli vaše prvé kontakty s umením?

Tie úplne prvé sa začali už v prvej triede. Učiteľ nám rozdával materiál, učebnice, pomôcky a mne dal červený štetec. Ostatní mali žltý, mne sa ušiel krásny červený vlasový štetec, čo bolo istým vyznamenaním, že som vo výtvarnej bol dobrý; to bolo akési prenatálne obdobie. Druhá skúsenosť bola reálnejšia. V roku 1966 vznikla Stredná umelecko-priemyselná škola v Kremnici, v poradí druhá na Slovensku, a práve v nej začal môj brat študovať v roku 1967. Keď kreslil zátišia a kópie, pracoval som s ním a snažil som sa ho napodobňovať. Vďaka bratovi som mal aj veľmi dobre vybavenú knižnicu o umení. Všetky peniaze, ktoré som si vykoledoval, vyvinšoval či vypolieval, som si odkladal. V roku 1968 bola doba veľmi otvorená, dokonca v kostole som si mohol objednať knihy o umení z Times and Hudson z Londýna. Za ušetrené peniaze som si kúpil asi desať paperbackových monografií Giotta, Dürera, Tintoretta, Leonarda da Vinciho. Také boli prvé dva zásadné momenty, ktoré rozhodli o mojom smerovaní, a už v piatom ročníku ZDŠ som v slohovej práci v súvislosti s otázkou, čím chcem byť, jasne deklaroval, že chcem byť maliarom – a toho sa držím doteraz.

Vy ste však strednú umelecko-priemyselnú školu začali študovať až v 70. rokoch, teda v období normalizácie. Bola škola akýmsi ostrovčekom slobody alebo sa normalizácia prejavila aj tam?

Žiaľ, fungovala ešte tvrdšie ako inde – bol to experiment podobný kultúrnej revolúcii v Číne s niektorými až fašizoidnými vojenskými prvkami. Niektorí pedagógovia, napríklad Terézia Kružlicová, mali však veľmi progresívne metódy. Medzi študentmi vládla tvrdá rivalita, preto mala škola napodiv relatívne dobré výsledky. V treťom ročníku sme absolvovali povinný branecký výcvik, zavreli nás do vojenského priestoru a dokonca aj dievčatá sa museli doslova vzdať svojich civilných šiat, dostali sme maskáče a týždeň sme tam boli ako nedospelí sedemnásťroční ľudia vo vojenskom priestore. Mali sme aj ostrý poplach, o pol štvrtej v noci sme si nad Sučanmi a Martinom pekne odšliapali 20 možno 30 km. Pokiaľ ide o výtvarnú stránku, riaditeľka mi dala pre môj návrh pozvánky na stužkovú preštudovať závery XIV. zjazdu KSČ pre výtvarné umenie. Do konca života nezabudnem na túto vetu: „A tu my nebudeme podporovať takéto zahnívajúce západné abstraktné umenie!“

Mali ste možnosť sledovať, čo sa deje v umení na Západe?

Takú možnosť sme nemali, a netýkalo sa to len západného umenia. Nemali sme možnosť poznať ani našu undergroundovú scénu, najmä z radov konceptualistov. Môj brat študoval dva roky dejiny umenia, ale na protest proti normalizačným praktikám odišiel zo školy. Potom ešte štyri roky pracoval v galériách ako kunsthistorik, vďaka čomu som sa dostával do archívov a depozitov, kde som si mohol naživo pozrieť a dotýkať sa diel Bazovského, celkom dobre boli tam zastúpení aj galandovci. Aké také informácie sme síce mali, ale dozvedieť sa viac sa mi čiastočne podarilo až po príchode do Bratislavy.

Na Trnavskej univerzite učíte už viac ako dvadsať rokov. Sledujete, ako sa vašim absolventom podarilo uplatniť?

Čiastočne áno. Je to aj v mojom záujme, ako sa naši absolventi presadzujú v neľahkej konkurencii, v tom marazme, ktorý nás obklopujú. Niektorí pôsobia v Čechách, viacerí sú na Západe, jedna naša absolventka vedie dizajnérsku firmu v Španielsku. Na Slovensku sa

viacerí stali už zavedenými výtvarníkmi mladej generácie, Jana Kapelová získala Cenu Oskara Čepana, viacerí boli finalistami tejto súťaže, iní pracujú v galériách alebo ako projektoví manažéri... Informácie o tom, kde sú a čo robia, máme asi o tretine až polovici absolventov.

Dnes sa často hovorí o klesajúcej úrovni vysokých škôl, najmä ich absolventov. Myslíte si, že je debata týmto smerom opodstatnená?

Samozrejme, že je opodstatnená, ale vedie sa len zospodu. Viacero ministrov školstva už na tom zlyhalo a zlyháva aj spoločnosť. Pri vyučovaní rád používam metaforu s psychologickým pokusom o dvoch spôsoboch varenia žaby a myslím si, že sme momentálne na teplote vody skoro deväťdesiat stupňov, žaba nevyskočí a je už pomaly uvarená. Za posledné roky je úroveň študentov stále horšia, samozrejme, je to aj tým, že je obrovská ponuka škôl. My sa snažíme čas dohnať a vychovať študentov ako vzdelaných a empatických ľudí. Ale zdá sa mi, že frustrácia, ktorá je všade okolo, spôsobuje, že tento systém zlyháva nielen v školstve, ale aj v zdravotníctve a kultúre.

Čo podľa vás treba urobiť, aby sa situácia zlepšila?

Návody nie sú jednoduché, no rozhodne by mala byť silnejšia spoločenská objednávka, aby sme vyšli do ulíc a žiadali zmeny. Fínske školstvo je vynikajúce, ale ani tam to kedysi tak nebolo, no ľudia vyšli do ulíc a zmenu si vyžiadali. Nevybudovali sme tu občiansku spoločnosť, nie je tu právny štát, je tu stále štát, ktorý nazývame oligarchický, kleptokratický alebo „demokracia karpatského typu“. To je základ, ktorý deformuje všetky vzťahy vo všetkých odvetviach, školstvo nevynímajúc. Základný problém je v ohodnotení učiteľov. Ak fungujete v trhovom hospodárstve a musíte sa svojou prácou uživiť, je potom jasné, že aby ste sa mohli na ňu pripravovať, potrebujete mať kvalitný základ. Ale to je nemožné, ak musíte mať ďalšiu a ďalšiu prácu a spoločnosťou ste stále deklasovaní.

Na Slovensku je dnes výtvarné umenie podceňované, vníma sa ako niečo zbytočné, čomu vraj aj tak nikto nerozumie. Myslíte si, že jednoodborové štúdium pedagogiky výtvarného umenia má opodstatnenie?

Opodstatnenie má, no dôležité je aj to, koľko študentov dostane možnosť toto povolanie vykonávať. Ak ste hovorili, že umenie je ostrakizované, je to preto, že mu takmer nikto nerozumie. Ale to má svoje spoločenské dôvody, lebo za dvadsaťpäť rokov sa nám nepodarilo spoločnosť presvedčiť o opodstatnenosti a kvalitách súčasného umenia. Ľudia si neosvojili systém, ktorý vládne v západných civilizovaných spoločnostiach, je im to ľahostajné. Na druhej strane sa prejavuje aj zlá výchova na základných a stredných školách. V tom rozvinutom Západe, v Rakúsku, Nemecku či Francúzsku, stoja hocikedy dlhé rady na súčasné umenie a ľudia tomu rozumejú tak, že štát alebo mecéni, alebo tretí sektor nám ponúka nejaké výsledky umelcov reflektujúce život, ktorý tu žijeme, a my sa ideme pozrieť, poučiť. My jednoducho obcujeme s umením, pracujeme s tými informáciami, prehodnocujeme ich, vidíme sa v nich. Veľa ráz je to spôsob potvrdenia si vlastnej identity.

V blízkom čase budete mať výstavu v Nových Zámkoch. Môžete nám trochu priblížiť jej koncept?

Výstavou Public/Private (verejné – súkromné) sa sústreďujem na fenomény vzdoru v 90. rokoch a neskôr voči nefunkčnosti systému. Je to moja osobná výpoveď formou artivizmu, inštitucionálnej a politickej kritiky, eko-aktivizmu.

Vediete katedru, učíte, robíte svoju voľnú tvorbu, vystavujete... Máte vôbec voľný čas?

Som taký zapriahnutý, že voľný čas takmer nepoznám. Ak ho mám, využívam ho na turistiku, občas plávanie. Ak za voľný čas považujete moje ekologické aktivity, potom v rámci svojej permakultúrnej akcie „Moja cesta“, ktorá trvá už takmer 30 rokov, sa snažím brániť nezmyselným stavebným počinom a zlepšovať zelený život okolo nás.

Je pravda, že vás prezývajú ekoterorista?

V 90. rokoch ma niektorí moji známi, polohumorne, takto označili, lebo vtedy vrcholil zápas proti stavbe obchodného reťazca Kiera. Takisto ma vtedy do vytrženia privádzalo barbarstvo mojich „blížnych“ – tí stromčeky, ktoré sme zasadili, vytrhávali alebo rozkopali, ba aj ukradli. Chcel som sa brániť a zamýšľal som nakrútiť také drastickejšie video, no a moji známi zo združenia Trnavské fórum ma nazvali ekoteroristom. Dnes som už podstatne pokornejší a vytrhnuté stromčeky sadím znovu. Posledný stromček mi niekto rozkopal presne v tú noc, keď sa udial teroristický útok v Paríži. Zhodou okolností v jeden deň zomrela nielen moja obľúbená pedagogička z VŠVU Ľudmila Peterajová, ale v Paríži prišli o život ľudia z časopisu Charlie Hebdo, a navyše mi vtedy niekto v zúrivosti zlomil vyše metrový stromček. Hoci išlo len o takzvaný „náleťák“, bol to výsledok môjho päťročného okopávania, polievania a hnojenia. Ten človek bol natoľko bezcitný, že o mesiac sa vrátil a svoje dielo dokonal, takže zo stromčeka zostal len pahýľ. A ja ten pahýľ stále polievam a má, chvalabohu, už asi trojcentimetrový výhonok. Ten výhonok je mojím naplnením, nádejou a mojou odpoveďou na všetko, čo sa deje okolo.

Za rozhovor ďakuje Kristína Slezáková
Foto: Š. Blažo

Portrét kardinála Petra Pázmaňa (1570 – 1637) z roku 1633

Jubilujúca Trnavská univerzita

Trnavská univerzita otvorila Uhorsku bránu poznania pred 380 rokmi. Zakladacia listina univerzity bola vydaná ostrihomským arcibiskupom, kardinálom Petrom Pázmaňom, v Bratislave s dátumom 12. máj 1635.

V období, keď kardinál zložil fundáciu pre filozofickú a teologickú fakultu novej univerzity v Trnave, v Európe prebiehala tridsaťročná vojna (1618 – 1648). Jej vypuknutie bolo dôsledkom dlhoročných sporov medzi prívržencami rímskokatolíckej cirkvi a stúpencami nových reformovaných cirkví. Napätá situácia a rozvrátené náboženské pomery charakterizovali celú Európu vrátane Uhorska. Desaťročie pred vznikom univerzity sa kardinál Peter Pázmaň vyjadril takto: „Vo dne v noci uvažujem nad tým, čo veľké by sme mohli urobiť pre katolícku vieru, no nenachádzam vhodnejší a účinnejší spôsob, ako je výchova mládeže.“ Podporoval jezuitské kolégiá, založil semináre v Trnave, vo Viedni a na sklonku života univerzitu v Trnave. Reformácia a s ňou súvisiaca rekatolizácia vyvolali zmeny v štruktúre spoločnosti, v kultúrnej oblasti i v národnostných pomeroch. V zakladacej listine spomína pohnútky, ktoré ho viedli k založeniu univerzity: „Často sme v duchu úzkostlivo zvažovali, ako by sme mohli v Uhorskom kráľovstve jednak rozšíriť katolícke náboženstvo, jednak zabezpečiť dôstojnosť vznešenému uhorskému národu, a tu sa nám okrem iných pomocných prostriedkov ako prvoradý krok núkalo založenie nejakej univerzity, lebo v nej by sa zjemňovali mysle tohto bojovného národa a zároveň by schopní ľudia získavali vzdelanie potrebné na vedenie cirkví, ako aj na verejnú správu. Ani nám veru nechýbalo odhodlanie na takú záležitosť alebo iniciatíva, ale tak pohromy vlasti, ako aj iné okolnosti, najmä chýbajúce potrebné základiny, doteraz bránili tomu, aby sme mohli naplniť túto svoju túžbu. (...) Okrem toho vyslovujeme vôľu, aby táto naša univerzita naozaj ležala na srdci našim nástupcom (...) aby sa s hlbokou láskou starali o rozvoj tejto univerzity a o čoraz väčší vzostup jej úrovne. ...toto všetko sa koná z nášho čistého a úprimného úmyslu viesť k rozkvetu katolícke náboženstvo a pozdvihnúť našu predrahú vlasť.“

Založenie Trnavskej univerzity 18. októbra 1635 potvrdil vo Viedni aj cisár Ferdinand II. (1619 – 1637) s odôvodnením: „...pokúsili sme sa zakladať v našich kráľovstvách a krajinách i za cenu vysokých výdavkov semeniská vied, z ktorých by po absolvovaní študijného programu vychádzali nanajvýš užitoční pomocníci, tak pri správe štátu, čiže v občianskej sfére, ako aj vo vedení cirkví, čiže vo sfére duchovnej. Napodobnili sme v tom našich predkov... Na uskutočnenie takéhoto zámeru sme zo všetkých síl pracovali nielen my osobne, ale svojím príkladom sme podnietili aj ostatných popredných mužov... Medzi týmito poprednými mužmi vysokých zásluh sa zaskvel ojedinelým a v Uhorsku predtým nevídaným príkladom najdôstojnejší otec v Kristovi pán Peter Pázmaň, kardinál Svätej rímskej cirkvi, ostrihomský arcibiskup, ktorý vedel z vlastnej skúsenosti, akú významnú pomoc proti náporu vyčíňajúcich heréz a proti akémukoľvek spriahnutiu síl zla poskytuje dôkladné pestovanie všetkých vied. Keďže si zároveň správne uvedomoval, aký veľký dosah na celom svete má horlivá činnosť otcov zo Spoločnosti Ježišovej vo vyučovaní spomenutých vied tak humanitných, ako aj teologických spomenutým otcom v Trnave, čiže v našom kráľovskom meste, ktoré je v jeho Ostrihomskej diecéze zároveň dostatočne významné, založil svojím slávnym počinom *studium generale*, teda všetko obsahujúce štúdium, čiže univerzitu.“

Stredoveká Viedenská univerzita, ktorá rovnako oslavuje tento rok jubileum, vznikla pred 650 rokmi (12. marec 1365) za odlišných dejinných a kultúrnych pomerov ako novoveká Trnavská univerzita. V písomných prameňoch bola označovaná podľa zakladateľa, rakúskeho vojvodu Rudolfa IV. Habsburského (1358 – 1365), ako *Alma Mater Rudolphina Vindebonensis* (Rudolfova viedenská univerzita /= matka živiteľka/). Rovnaký prívlastok podľa fundátora – „Pázmaňova“ – si zasluhuje aj Trnavská univerzita. Ferdinand II. o Pázmaňovi písal ako o osobe, ktorá sa skvelo zaslúžila „o cirkevné záležitosti, rehoľné rády, vzdelanosť, o celé Uhorsko“.

Henrieta Žažová
Ústav dejín TU v Trnave

Použitá literatúra:

ŠIMONČIČ, Jozef – ŠKOVIERA, Daniel – RÁBIK, Vladimír. *Trnavská univerzita v dokumentoch (1635 – 1998)*. Bratislava : Typi Universitas Tyrnaviensis a VEDA, 2002, s. 17, č. 2 a s. 22, č. 3; BITSKEY, István. *Petrus cardinalis Pazmany, archiepiscopus strigoniensis*. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Ústav dejín Trnavskej univerzity, 2010, s. 173, 175; *History of the University of Vienna* [online]. Dostupné na internete: <http://www.univie.ac.at/en/about-us/at-a-glance/history-of-the-university-of-vienna/>.

Prof. PhDr. Mária Novotná, DrSc.

Archeologička telom i dušou

Profesorka Mária Novotná zasvätila celý svoj život archeologickej vede, v ktorej sa stala uznávanou osobnosťou nielen na Slovensku, ale aj v širšom európskom priestore. Jej doterajšia kariéra zahŕňa vedeckovýskumnú, pedagogickú i organizačnú oblasť. Pre jej prácu je charakteristická vysoká profesionalita, systematickosť, dôslednosť, schopnosť analytického a syntetického prístupu k riešeniu skúmanej problematiky. Je autorkou starostlivo vypracovaných chronologických schém a podnetných hypotéz o vývoji spoločnosti doby bronzovej na Slovensku, v Karpatskej kotline a strednej Európe. Za priekopnícku sa považujú aj výsledky jej výskumu o počiatkoch baníckej činnosti a metalurgie medi na Slovensku ako jedného z európskych produkčných centier.

Vedeckovýskumná činnosť

Prof. M. Novotná bola vedúcou viacerých grantových úloh VEGA, úzko spätých s dlhodobým medzinárodným projektom *Prähistorische Bronzefunde.* Výstupom boli monografie o bronzových nálezoch z územia Slovenska, vydané v rovnomennej renomovanej edícii v Nemecku. Stála tiež na čele autorského tímu, ktorý v rámci projektu KEGA vypracoval prvú slovenskú učebnicu o dejinách a kultúre starovekého Grécka a Ríma (VEDA – Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2006). Z hľadiska publikačnej činnosti možno prof. Novotnú považovať za jednu z najproduktívnejších európskych autorov. Jej práce patria k základnej, veľmi často citovanej odbornej literatúre. V oblasti poznania medenej a bronzovej industrie a skúmania dejín metalurgie medi a bronzu patrí k špičkovým európskym bádateľom. K jej menu sa viažu najmä početné vedecké publikácie, ale aj vysokoškolské skriptá a popularizačné práce. Odborná verejnosť ju pozná aj ako členku domácich i zahraničných vedeckých a akademických komisií a inštitúcií. Z nich treba menovať predovšetkým jej členstvo v Komisii pre dobu medenú a dobu bronzovú pri UNESCO, v Nemeckom archeologickom ústave (DAI Berlín) a v Komitéte pre dobu medenú a staršiu dobu bronzovú (Univerzita Miláno). Počas svojej úspešnej kariéry absolvovala mnohé výskumné a prednáškové pobyty, ako aj medzinárodné konferencie na pozvanie zahraničných inštitúcií. Sama je pritom známa ako garantka vedeckých podujatí, vynikajúca organizátorka, príjemná a pozorná hostiteľka. Na Trnavskej univerzite založila tradíciu organizovania medzinárodných archeologických konferencií a vydávania cudzojazyčného zborníka *Anodos. Studies of the Ancient World*.

Za mimoriadne vedecké aktivity získala prof. Novotná uznanie na domácom i medzinárodnom vedeckom poli. Za rozvoj vedy bola ocenená Medailou Poľskej akadémie vied, za propagáciu slovenskej vedy v nemecky hovoriacich krajinách Cenou M. a J. Danihelsovcov, za vedecko-pedagogickú činnosť Striebornou medailou UK v Bratislave, za výskum v oblasti Horného Spiša Striebornou medailou ministerstva poľnohospodárstva, za monografie *Svedectvá predkov* a *Die Sicheln in der Slowakei* prémiou Literárneho fondu a Medailou sv. Gorazda MŠ SR, za záslužnú pedagogickú činnosť a za spoluprácu pri výskume doby bronzovej Striebornou plaketou Archeologického ústavu SAV a nie v poslednom rade získala aj Cenu Antona Hajduka, udelenú rektorom TU za vynikajúce výsledky v tvorivej činnosti.

Pedagogická činnosť

Prof. Novotná nastúpila na dráhu vysokoškolského pedagóga na Katedre archeológie UK v Bratislave, kde prednášala praveké dejiny Európy a Slovenska, egejskú civilizáciu doby bronzovej, archeológiu Etruskov a vzťahy severného Čiernomoria s gréckymi kolóniami. Od čias svojho pôsobenia na univerzitách v Trnave a Ružomberku prednášala aj dejiny staroveku a prehľad pravekého vývoja. V roku 1996 sa zaslúžila o vznik klasickej archeológie ako nového študijného odboru na Slovensku a o rok neskôr aj prvého pracoviska v tomto odbore – Katedry klasickej archeológie TU. Zabezpečením kvalitných učiteľov a študijného programu vytvorila podmienky na výchovu odborníkov v disciplíne, ktorú bolo možné dovtedy študovať iba v zahraničí. Katedra, ktorú viedla takmer 10 rokov, získala prostredníctvom jej aktivít významný kredit na medzinárodnom vedeckom poli. Počas svojej kariéry vychovala niekoľko generácií archeológov a klasických archeológov.

Prof. PhDr. Mária Novotná, DrSc., naďalej veľmi intenzívne a aktívne pokračuje vo svojej vedeckej i pedagogickej činnosti, o čom svedčia rozpracované projekty, výučba poslucháčov klasickej archeológie na TU, účasť na vedeckých podujatiach, ako aj čerstvo publikované a do tlače pripravované práce. Svoje bohaté odborné znalosti i organizačné skúsenosti nezištne a bezprostredne odovzdáva nielen svojim blízkym spolupracovníkom, ale aj širšiemu okruhu kolegov, doktorandov a študentov. Ako medzinárodne uznávaná bádateľka sa významnou mierou podieľa na šírení dobrého mena slovenskej vedy vo svete.

Klára Kuzmová

Filozofická fakulta

Olomoucký pedagóg na katedre klasických jazykov

V dňoch 16. až 27. marca 2015 sa na Katedre klasických jazykov Filozofickej fakulty TU zúčastnil kolega Jan Janoušek z partnerskej katedry, Katedry klasickej filológie Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, erazmovskej mobility. Okrem pedagogickej činnosti, zameranej na tradičné klasicko-filologické disciplíny, predniesol dve verejné prednášky venované špecifickým okruhom latinského písomníctva.
Prednáška s názvom *De duplici copia verborum et rerum (1512)* odznela 18. marca 2015 v priestoroch seminárnej knižnice katedry klasických jazykov v rámci novolatinskej sekcie Slovenskej jednoty klasických filológov. Jan Janoušek predstavil dielo slávneho humanistu Erazma Rotterdamského z roku 1512, ktoré tvorí aj názov prednášky, z viacerých pozoruhodných pohľadov. Niesla sa v duchu krátkych exkurzov do diela, na miesta, ktoré sa vzhľadom na ich obsah a didaktický dosah radia medzi najzaujímavejšie. Jeho neodškriepiteľnú hodnotu dokazuje i fakt, že o necelých sto rokov ovplyvnilo Jana Amosa Komenského.
O týždeň neskôr sa v tých istých priestoroch konala druhá prednáška J. Janouška s názvom *Náboženství doby Augustovi a jeho literární prameny*. Autor sa v nej zameral na dosah Augustovho vládnutia na náboženstvo a spisovateľskú činnosť literátov tohto obdobia. Pútavo prezentoval predovšetkým jeho obrodenecké snahy a pozitívny prístup k umeniu. Prezentácia tejto tematiky bola o to zaujímavejšia, že prednášateľ vybrané fakty pohotovo demonštroval na autentických ukážkach z pôvodných prozaických i básnických diel antických autorov. Poslucháči si tak mohli vypočuť prednes originálnych veršov v podaní prednášateľa, a to vo viacerých v antike zaužívaných metrách. O vysokej kvalite oboch prednášok svedčí okrem eminentného záujmu zúčastnených o dané témy aj bohatá diskusia medzi poslucháčmi.

Dies Doctoralis 2015

Filozofická fakulta uskutočnila 11. marca piate *Doktorandské dni.* Prodekan fakulty pre rozvoj, informačné technológie a edičnú činnosť doc. Ladislav Tkáčik otvoril toto stretnutie ako príležitosť prejaviť sa medziodborovo, diskutovať, kritizovať...
Doktorandka katedry histórie Júlia Ďurčová predniesla príspevok *Vzťahy Jasovského prepoštstva a turnianskeho hradného panstva v 15. storočí*, v ktorom sa zamerala najmä na objasnenie príčin zhoršenia vzťahov panstva s cirkvou v dôsledku neprimeraných mocenských nárokov. Adrián Lančarič referoval o povinnostiach poddaných na panstve Ostrý kameň pred zavedením urbárskej regulácie Márie Terézie v Bíňovciach a Lakšárskej Novej Vsi.
Blok doktorandov katedry klasickej archeológie odštartoval Tomáš Kolon prezentáciou výskumu tematiky *Sídliskový horizont III a IV v naddunajskom barbariku z pohľadu keramickej produkcie* a zameral sa na vybrané problémy štúdia germánskej keramiky, jej úlohy v kvádskom období a predovšetkým na metodologické peripetie súvisiace so skúmaním a interpretovaním funkcie týchto archeologických nálezov. Doktorand Petráško spracoval tému *Rímske pracovné nástroje vo svetle ikonografie*.
Richard E. Pročka, doktorand na katedre dejín a teórie umenia, explikoval *Špecifiká ikonografického programu obrazového cyklu sv. Antona Pustovníka v Drahovciach* a Lucia Miklošková objasnila širší interpretačný rámec problematiky (a)symetrie v diele Romana Ondáka ako predstaviteľa konceptuálneho umenia, charakteristického pre postmodernu.
Z katedry filozofie predniesli svoj príspevok štyria doktorandi. Michaela Rušinová tematizovala problematiku existencie non-konceptuálneho obsahu percepčnej skúsenosti na pozadí porozumenia vnímania ako formy interpretácie sveta. Juraj Dragašek uviedol tému *Miesto a úloha filozofie v myslení Jana Husa* biografiou a dielom tohto pokračovateľa a vodcu českého reformačného hnutia. Následne identifikoval filozofické predpoklady Husovho myslenia – aristotelizmus a platónsky realizmus. Marek Krcha sa v príspevku venoval téme *Dôvera a nedôvera v dobro v človeku v dielach*

vybraných západných a východných filozofov, ktorú exemplifikoval na dvoch prístupoch: prvý vychádza z predpokladu, že ľudská prirodzenosť je zlá a treba ju kultivovať a zdokonaľovať, druhý – že človek je od prirodzenosti dobrý, čo má dôsledky napr. vo výchovno-vzdelávacej oblasti.

Branislav Čaniga, ktorého školiacim pracoviskom je katedra etiky a morálnej filozofie, sa v príspevku zameral na dušu a introspektívny pohľad Aurelia Augustina. Predstavil východiská jeho myslenia, ktoré vníma predovšetkým ako hľadanie interiority ľudskej duše a nachádza preň pomenovanie ,,intelektuálna mystika“. Iveta Petríková z tej istej katedry prezentovala tému *Morálno-etická reflexia fenoménu medicínsky asistovanej reprodukcie najmä z pohľadu bioetickej koncepcie S. Priviteru*. Nejednoznačnosť vymedzenia morálno-etického a legislatívneho rámca asistovanej reprodukcie má za dôsledok vytvorenie priestoru pre vyhliadku mať zdravé dieťa za cenu prekročenia etických noriem.

Študentka doktorandského štúdia na katedre psychológie Jana Štrbková referovala o výskume na tému *Otcovská angažovanosť v súvislosti s vybranými faktormi*. Faktory ako ekonomické postavenie otca, religiozita, rodinný stav a pod., vplývajú na zapájanie sa otcov do výchovy dieťaťa, pričom viaceré štúdie preukazujú pozitívne dôsledky otcovskej angažovanosti pre osobnostný, psycho-sexuálny, emocionálno-kognitívny a sociálny vývin potomka. Lucia Martinčeková referovala o vlastnom výskume problematiky *Proces prežívania zármutku u matiek po strate dieťaťa* na základe kvantitatívneho opisu priebehu zármutku u matiek a kvantitatívnych údajov.

Po skončení prezentácie príspevkov nasledovala diskusia, ktorá vyústila do výzvy uverejňovať nielen vedecké, ale aj popularizačné články, aby aj týmto spôsobom humanitné vedy vyznačili svoje opodstatnené miesto medzi ostatnými vednými odbormi i v ľudskom živote.

One week with...

Alan Hájek, profesor na Australian National University, matematik a filozof, poctil Katedru filozofie Filozofickej fakulty TU svojou návštevou

počas podujatia *One week with...* Jeho meno v súčasnej filozofii rezonuje najmä v súvislosti s osobitým prístupom k problematike pravdepodobnosti, ktorého kritické a inovatívne kontúry odzneli na filozofickej fakulte v dňoch 16. – 20. marca pod názvom *Philosophy of (Im)Probability*. Jadrom jeho úvah, vystavaných na odmietnutí klasického formalizmu čo sa týka pojmu pravdepodobnosti, je téza, podľa ktorej tvrdenia vo forme ,,Čo by sa stalo, ak by...?“ (tzv. ,,counterfactuals“) nie sú pravdivé, ale je im prisúditeľný istý stupeň pravdepodobnosti. Pritom teória pravdepodobnosti zohráva úlohu nielen v teórii rozhodovania, vo výstavbe empirického poznania, ale tiež v každodennom živote.

Letný semester bol obohatený o hosťovanie špičkového odborníka na katedre filozofie aj po druhýkrát. Od 13. do 17. apríla prednášal na pôde filozofickej fakulty profesor Paul Thagard, prominentný kognitívny vedec a filozof, ktorý pôsobí na University of Waterloo (Kanada), na tému *Natural Philosophy: From social brain to knowledge, reality, morality and meaning*. Filozofický naturalizmus predpokladá vzájomnú závislosť vedy a filozofie vo vysvetľovaní povahy mysle, poznania, skutočnosti a morálky. Thagard predstavil teóriu tzv. sémantických ukazovateľov (angl. *semantic pointers*) ako mentálnych reprezentácií vo forme neuronálnych vzorcov aktívnych skupín neurónov v mozgu, ktoré v rôznej miere integrujú senzorické, motorické, emocionálne a verbálne aspekty vzťahovania sa subjektu k svetu. Explikoval aj

metódu trojstupňovej analýzy a teóriu poznania ako spoľahlivého koherentizmu (angl. *reliable coherentism*), ktorého podstatou je hľadanie adekvátneho vysvetlenia v prospech súladu medzi skúsenostnou evidenciou, presvedčeniami, konkrétnym konaním a cieľmi konania.

Dvojstranu pripravili
Katarína Karabová
a Michaela Rušinová

Pedagogická fakulta

Spolupráca s Università Cattolica del Sacro Cuore v Miláne pokračuje

V dňoch 15. až 20. mája 2015 prof. Blanka Kudláčová, doc. Andrej Rajský a Dr. Mária Šuleková z Katedry pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty TU v Trnave strávili šesť dní v rámci programu Erazmus+ na Università Cattolica del Sacro Cuore v severotalianskom Miláne. Pracovný pobyt bol pokračovaním spolupráce s Ústavom pedagogických vied na Facoltà di Scienze della Formazione UC (obdoba našej pedagogickej fakulty), ktorý vedie prof. Simonetta Polenghi, a tiež s Ústavom filozofie na tej istej fakulte, ktorý vedie prof. Adriano Pessina. Prof. Pessina je zároveň riaditeľom Centra pre bioetiku na univerzite. Katolícka univerzita v Miláne vznikla v r. 1921 ako odpoveď na aktuálne kultúrne a spoločenské výzvy a od svojho počiatku zohráva významnú úlohu v profilovaní kultúry a identity severného Talianska s výrazným presahom aj za jeho hranice. Dnes patrí k renomovaným svetovým univerzitám. Za najvýznamnejšieho zo skupiny jej zakladateľov je považovaný františkán p. Agostino Gemelli. Meno tohto významného muža nesie aj známa klinika v Ríme, ktorá patrí pod univerzitu. Univerzita má v súčasnosti 12 fakúlt a 79 výskumných centier, pracoviská ktorých sa okrem Milána nachádzajú v Piacenze, Cremone, Brescii a Ríme. Orientujú sa na humanitné, spoločenské a prírodné vedy. Počet študentov sa pohybuje okolo 35-tisíc.

Okrem prednášok, ktorých cieľovou skupinou boli študenti prvého ročníka v študijnom programe sociálna pedagogika (doc. Rajský zameral prednášky na vzťah pedagogiky a filozofie), ako aj prvého ročníka v učiteľstve elementárnej pedagogiky (prof. Kudláčová sa venovala oblasti vzdelávania učiteľov na Slovensku), sme absolvovali niekoľko podnetných pracovných stretnutí. Prvou

diskutovanou oblasťou bola problematika histórie a filozofie výchovy, jej súčasný stav a zastúpenie v univerzitnom vzdelávaní a príprave budúcich pedagógov v Taliansku a na Slovensku. Druhou oblasťou bola bioetika a možnosť zapojenia sa do niektorých medzinárodných projektov zameraných na riešenie aktuálnych etických problémov (Dr. Šuleková). Tretia oblasť bola zameraná na možnosť prípravy spoločných projektov v rámci programu Horizont 2020, k čomu bolo zrealizované celodenné pracovné stretnutie so zástupcami Katolíckej univerzity v Miláne a Florentskej univerzity, ako aj so zástupcami súkromného sektora. Talianski kolegovia vnímajú Trnavskú univerzitu ako perspektívneho partnera, ktorý dokáže vniesť do diskurzu cennú stredoeurópsku skúsenosť. Keďže zameranie Katolíckej univerzity v Miláne, jej hodnoty a východiská sú veľmi blízke Trnavskej univerzite, dohodli sme sa na iniciovaní a príprave podkladov na uzatvorenie bilaterálnej zmluvy o spolupráci medzi oboma univerzitami.

Blanka Kudláčová

Aktuálne problémy pedagogických fakúlt

V dňoch 21. až 23. apríla 2015 sa členovia vedenia Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave zúčastnili v Hradci Králové na zasadnutí Asociácie dekanov pedagogických fakúlt Českej a Slovenskej republiky. Stretnutia dekanov sa konajú v pravidelných polročných intervaloch vždy na pôde inej pedagogickej fakulty (v jarnom termíne v Českej republike a v jesennom na Slovensku). Rokuje sa na nich o aktuálnych problémoch a otázkach pedagogických fakúlt. Na tohtoročnom jarnom stretnutí, ktoré prichýlila Pedagogická fakulta Univerzity v Hradci Králové, vystúpil prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., z Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe, ktorý prednášal na tému *Učiteľské vzdelávanie – periodická kríza, alebo historické ohrozenie?* Po nej nasledovala plodná diskusia, do ktorej sa zapojil aj dekan PdF TU prof. PaedDr. René Bílik, CSc. V ďalších rokovacích blokoch sme sa zaoberali problémami kariérneho rastu učiteľov, ich ďalšieho vzdelávania a zabezpečovania praxí študentov učiteľských študijných programov. Po skončení rokovania dekan našej fakulty pozval všetkých účastníkov na jesenné stretnutie asociácie, ktoré bude organizovať naša fakulta na zámku v Smoleniciach.

Viera Peterková

Projekty 7. RP aj na Trnavskej univerzite

Uplynulé plánovacie obdobie Európskej komisie finančne posilnilo aj činnosť Trnavskej univerzity. Pomerne malý kolektív pracovníkov **pedagogickej fakulty** svojimi aktivitami priniesol v uplynulom období pre univerzitu relatívne veľký finančný príspevok. Predstavuje asi 300 000 eur, čo je viac ako polovica všetkých získaných zahraničných prostriedkov Trnavskej univerzity v poslednom období. Ide o projekty 7. rámcového programu Európskej komisie FIBONACCI a Pri-Sci-Net a projekt programu Comenius SUSTAIN.

Dôležité je, že realizačný tím projektov je tvorený absolventmi Trnavskej univerzity, prevažne spoločenskovedného doktorandského študijného programu teória chemického vzdelávania. Sú to najmä doc. PaedDr. Kristína Žoldošová, PhD., PaedDr. Katarína Kotuľáková, PhD., a PaedDr. Mária Orolínová, PhD. Absolventi tohto študijného programu pôsobia okrem našej

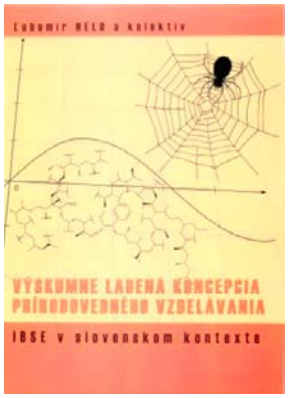

alma mater aj na ďalších univerzitách: v Ústí nad Labem, Nitre, Žiline, Ružomberku, tiež na iných univerzitách v Trnave a Národnom ústave certifikovaných meraní v školstve.

Nie je tajomstvom, že prírodovedné predmety sú neobľúbené. Na ich zatraktívnenie sa hľadajú rozličné mechanizmy. V neutešenej situácii sa pokúšame aj my o zvrátenie tohto stavu v podmienkach európskeho a slovenského školstva. Využívajúc možnosti, ktoré nám poskytuje novozavedený systém kontinuálneho vzdelávania, snažíme sa o zmenu prístupu učiteľov k vyučovaniu prírodovedných predmetov a implementáciu výskumne ladenej koncepcie prírodovedného vzdelávania – Inquiry Based Science Education (IBSE) v podmienkach slovenského školského systému.

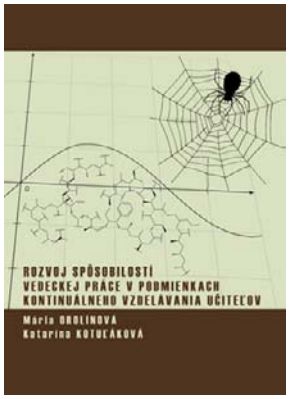

Europoslanec M. Rocard v roku 2007 viedol komisiu významných vedcov z oblasti prírodovedného vzdelávania a popularizácie vedy, ktorá mala za úlohu analyzovať súčasný veľmi nepriaznivý stav v oblasti prírodovedného vzdelávania. Komisia vydala správu k reformovaniu prírodovedného vzdelávania pod názvom Science Education Now: A Renewed Pedagogy for the Future of Europa.

V správe sa píše:

- v súčasnosti prevažujúci deduktívny prístup a z neho vyplývajúca prax vyučovania je príčinou úpadku prírodovedného vzdelávania,
- IBSE svojím induktívnym prístupom vytvára priestor na vlastné skúmanie, tvorbu vlastných pojmov,
- apeluje sa na potrebu vyučovania a učenia sa ucelených konceptov, nestačí len získavanie informácií,
- súčasne sa tiež konštatuje, že deduktívny prístup a IBSE sa nemusia navzájom vylučovať.

Závery Rocardovej komisie sa u nás prijímajú s rozpakmi napriek tomu, že „nastavenie“ uvedenej modernizácie prírodovedného vzdelávania, ako aj následných výziev pre projekty Európskej komisie boli takpovediac v „slovenskej réžii“. Európsky rezort školstva vtedy viedol eurokomisár Ján Figeľ.

Naša afinita k uvedenej problematike však pramení z úplne iných zdrojov. Je to konštruktivistické pozadie výskumných aktivít v oblasti teórie chemického vzdelávania, ktoré sprevádza katedru chémie už od jej založenia na novodobej Trnavskej univerzite.

To bol hlavný dôvod, prečo bol náš maličký výskumný tím pripravený zaradiť sa do európskej siete výskumných inštitúcií a univerzít pracujúcich na zmene paradigmy prírodovedného vzdelávania. Škoda, že sa nám zachytený trend, ktorý poznáme a rozvíjame na našom pracovisku už dvadsať rokov, nepodarilo presadzovať oveľa skôr v celoslovenských podmienkach.

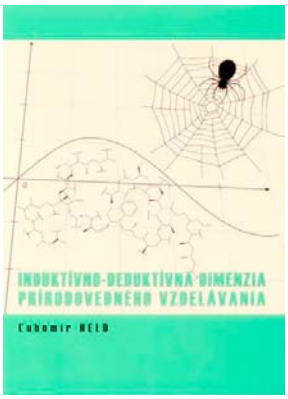

Slovenskí pätnásťroční žiaci dnes nemuseli byť na posledných priečkach v prírodovednej gramotnosti v Európskej únii.

Napriek tomu sme radi, že dnes môžeme predstaviť ucelenú, ale stále ešte nedokončenú sériu publikácií, ktorá zhŕňa a rozpracúva vyššie uvedenú problematiku. Ide o nasledujúce práce univerzitného vydavateľstva TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS:

- *Výskumne ladená koncepcia prírodovedného vzdelávania (IBSE v slovenskom kontexte)*
- *Rozvoj spôsobilostí vedeckej práce v podmienkach kontinuálneho vzdelávania učiteľov*
- *Induktívno-deduktívna dimenzia prírodovedného vzdelávania*

Ľubomír Held

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Dobrá prax – naša inšpirácia

Naše úspechy a plány v starostlivosti o človeka – tak znela téma tohtoročnej konferencie, ktorá sa konala 18. marca 2015 v priestoroch Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU. Na príprave tohto, v poradí už VII. ročníka sa organizačne podieľala Trnavská univerzita v spolupráci s Trnavským samosprávnym krajom.

Konferencia sa uskutočnila pri príležitosti Svetového dňa sociálnej práce, ktorého tohtoročným obsahom bolo motto „Podpora dôstojnosti a hodnoty ľudí". Mohli by sme povedať, že týmito pár slovami je vystihnutá podstata sociálnej práce, o ktorú sa v praxi snažia mnohé zariadenia, čím sa podieľajú na rozvoji svojich klientov. Potvrdili to aj jednotliví účastníci konferencie, ktorí vo svojich príspevkoch prezentovali svoje zariadenia, ich činnosť a načrtli svoje ďalšie smerovanie.

Konferenciu otvoril a účastníkov stretnutia privítal dekan fakulty Jaroslav Slaný, ktorý ocenil, že konferencia vytvára priestor, „ *kde sa schádzajú praktické aktivity a činnosti v sociálnej práci s akademickými predstaviteľmi tohto odboru a takisto so študentmi, ktorí sa raz do praxe dostanú".* V úvode vystúpil aj páter Anton Srholec z občianskeho združenia RESOTY, ktorý zdôraznil, že je potrebné *„pracovať v duchu lásky a zodpovednosti, pretože najkrajšia služba je tá, ktorú urobíme zo srdca. Ide mi o to, aby sme tomu dali dušu."*

V nasledujúcich rokovaniach v troch sekciách vystúpili so svojimi príspevkami *zástupcovia* zariadení DSS Rohov,

Centrum Návrat v Bratislave, centrum Koburgovo, n. o., združenie STORM, občianske združenie TENENET či občianske združenie Katarínka. Zo zahraničných účastníkov to boli zástupcovia zariadení Zelený dom Hodonín a Jugendam Werk Begleitung von Menschen mit Behinderung Gmbh. Jednotlivé príspevky budú publikované v zborníku. Na záver iba dodávame, že konferencia bola miestom vzájomných inšpirácií, miestom poučenia a povzbudenia sa z úspechov iných, uvedomenia si, že v tomto smere je stále čo zlepšovať, stále sa čo učiť, priniesla však aj príjemný poznatok, že v tejto sfére máme už čo ponúknuť.

Dominika Uhnáková
Foto: Ľubica Pélyová

Týždeň fakulty 2015

V rámci Týždňa fakulty, ktorý organizovala Mgr. Michaela Machajová, PhD., s doktorandmi verejného zdravotníctva a v spolupráci s katedrami OŠE a SP na FZaSP v dňoch 20. – 24. apríla 2015, sme medzi nami privítali generálnu sekretárku Slovenského Červeného kríža Ing. Emíliu Uhrínovú, MPH., a riaditeľku územného spolku Červeného kríža v Nitre Mgr. Vieru Kazimírovú, ktoré nás oboznámili s aktivitami Červeného kríža a s prácou ich dobrovoľníkov. PhDr. Andrea Bratová, PhD., nás naučila, ako poskytovať laickú prvú pomoc. Zástupcovia občianskeho združenia Salus Vitalis s riaditeľkou Mgr. Dagmar Tomčányovou predstavili činnosť združenia, ktoré združuje skúsených záchranárov s cieľom poskytovania prvej pomoci. Zdravotná poisťovňa Dôvera predstavila ponuku produktov, najmä možnosti elektronickej komunikácie pre klientov. Počas celého týždňa si mohli študenti, ale i zamestnanci

fakulty každý deň dať zmerať svoj tlak, BMI, WHR index, celkový telesný tuk v tele, hladinu cholesterolu, glukózy a triglyceridov. Takisto si mohli účastníci zmerať svoju kapacitu pľúc a koncentráciu alveolárneho oxidu uhoľnatého. V rámci meraní bolo poskytnuté i odborné poradenstvo, vychádzajúce z výsledkov meraní. Na meraniach sa zúčastnilo 102 študentov a zamestnancov z našej fakulty i z iných fakúlt. Účastníci boli spokojní hlavne so spektrom poskytovaných meraní. Výzvou do budúcnosti pri organizácii ďalšieho ročníka Týždňa fakulty je zefektívniť odborné poradenstvo, prístrojové vybavenie a vytvorenie väčšieho priestoru na športové aktivity, o ktoré je medzi študentmi veľký záujem. Touto cestou sa chceme poďakovať tým, ktorí sa podieľali na organizácii Týždňa fakulty, predovšetkým dekanovi prof. MUDr. Jaroslavovi Slanému, CSc., za prevzatie záštity nad podujatím, účastníkom prednáškového panelu, študentom, ktorí vykonávali jednotlivé merania, a sponzorom podujatia.

Katarína Dudáková,
Michaela Machajová

Na podporu finančnej gramotnosti Rómov

V dňoch 26. – 28. januára 2015 sa v bulharskom hlavnom meste Sofia uskutočnilo už 4. stretnutie partnerov projektu FINALLY. Zúčastnili sa na ňom aj Mgr. Michaela Machajová, PhD., a Mgr. Mária Garabášová z Katedry verejného zdravotníctva FZaSP TU. Projekt *FINALLY – Finančná gramotnosť pre Rómov* je medzinárodným projektom, ktorý poukazuje na nízku úroveň finančnej gramotnosti u mladých Rómov. Tá spôsobuje problémy v oblasti neuvážených rozhodnutí a neefektívneho hospodárenia s finančnými prostriedkami, čo má priamy dosah na socio-ekonomické postavenie tejto komunity v spoločnosti.

Rad faktorov ako nízka úroveň úspor, obmedzená informovanosť o finančnom riadení a neefektívne vynakladanie zdrojov vedú k zvýšenému úsiliu podporiť úroveň finančnej gramotnosti v rómskej komunite, a práve toto úsilie je hnacím motorom pre projekt, na ktorom okrem Trnavskej univerzity participujú aj ďalšie európske krajiny, a to Slovinsko, ako vedúci partner, Srbsko, Bulharsko, Taliansko a Grécko. Na projektovom stretnutí partneri aktívne spolupracovali na vytvorení inovatívnych vzdelávacích nástrojov, prostredníctvom ktorých sa budeme snažiť zvýšiť úroveň finančnej gramotnosti rómskej populácie. Je zrejmé, že chudobné a zraniteľné domácnosti Rómov potrebujú širšie spektrum finančných služieb, ako je finančné plánovanie, riadenie rodinného rozpočtu a plánovanie výdavkov z dlhodobejšieho horizontu a hodnotenie rizík pôžičiek a úverov, možnosti zvyšovania finančných príjmov a podobne. Všetky tieto témy budeme predkladať rómskej populácii formou vzdelávacích nástrojov, ako sú kvízy, hranie rolí, praktické cvičenia, diskusie, hry a množstvo ďalších foriem. Veríme, že všetky aktivity projektu budú reálnym prínosom pre cieľovú skupinu.

Mária Garabášová

Podpora rodovej rovnosti v akademickom prostredí

GENOVATE je medzinárodný projekt realizovaný v rámci 7. rámcového programu (FP 7) Európskej komisie. Trnavská univerzita, konkrétne jej Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, je riešiteľom tohto projektu v rámci Slovenskej republiky. Realizácia projektu je naplánovaná na roky 2013 – 2016. Jeho hlavným cieľom je podpora rodovej rovnosti v akademickom prostredí prostredníctvom uplatnenia modelu „Change Academy“.

Aktivity, ktoré sa vykonávajú v rámci projektu, sú zamerané najmä na zvyšovanie povedomia o rodovej rovnosti v prostredí Trnavskej univerzity a na presadzovanie konkrétnych krokov na zlepšenie rovnosti príležitostí pre ženy a mužov v akademickom prostredí.

Doteraz sme uskutočnili najmä nasledujúce kroky:

Prieskumy mienky zamestnancov Trnavskej univerzity o možnostiach zlepšenia postupov náboru, prijímania a kariérneho rastu zamestnancov (máj 2013 a máj 2014).

Prieskumy mienky zamestnancov Trnavskej univerzity o rovnosti príležitostí pre ženy a mužov v prostredí univerzity (máj 2013 a máj 2014).

World Café, pre ktoré si projektový tím udomácnil preklad Kaviareň Svet. Ide o verejné podujatie pre zamestnancov a študentov Trnavskej univerzity. Sme veľmi radi, že našu „kaviarničku“ sme mohli tentoraz uskutočniť na fakulte zdravotníctva a sociálnej práce a rovnako aj na pedagogickej fakulte. Cieľom tejto akcie, ktorá sa uskutočnila 19. novembra 2014, bolo diskutovať so zamestnancami a študentmi o rovnosti príležitostí na našej univerzite a realizovať malý prieskum o pojmoch „rodová rovnosť“ a „rovnosť príležitostí“. Prvé World Café sa uskutočnilo v marci 2014.

Vypracovanie plánu rozvoja kariéry pre FZaSP so zohľadnením aspektov rovnosti príležitostí pre ženy a mužov.

Spolupráca s ďalšími inštitúciami, ktoré sa venujú tematike rodovej rovnosti v Slovenskej republike (organizácia „National Learning Circle“ v októbri 2013 a ďalšia plánovaná vo februári 2015).

O ďalších pokrokoch projektu vás budeme priebežne informovať.

Vedecká koordinárka projektu:
MUDr. Alexandra Bražinová, PhD., MPH.
Projektová manažérka:
PhDr. Zuzana Polakovičová.

Teologická fakulta

Veslovanie pre Sýriu

V dňoch 20. až 21. marca sa na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity v Bratislave uskutočnilo netradičné podujatie s názvom Veslovanie pre Sýriu. Počas 24 hodín sa na veslárskych trenažéroch v priestoroch fakulty vystriedalo viac ako 150 ľudí, aby svojou fyzickou námahou upozornili na problém utečencov a ohrozených komunít na Blízkom východe. Cieľom podujatia bola aj finančná zbierka na podporu rehabilitačného centra pri kláštore Deir Mar Elian v Qaryatayne v regióne Homes. Prispieť bolo možné cez darcovský portál, priamo na mieste alebo dražbou či rezerváciou časového slotu na trenažéri.

Prvé kilometre odvesloval rektor Trnavskej univerzity prof. Marek Šmid spolu s olympijským reprezentantom SR vo veslovaní Jánom Žiškom, ďalšie kolo potom dekan TF TU Miloš Lichner SJ spolu s dekanom Fakulty telesnej výchovy a športu Mariánom Vandekom. Podporiť zbierku a veslovať prišli aj dekani ostatných teologických fakúlt z celého Slovenska, osobnosti kultúrneho a politického života, ako aj mnohí športovci a olympijskí reprezentanti.

Súčasťou podujatia bol sprievodný program vo forme prednášok a diskusií o Blízkom východe. Bernard Priecel z Migračného úradu SR predstavil migračnú a azylovú politiku. Výstavu fotografií o živote v utečeneckých táboroch pripravil Anton Frič, večerný program spestrilo vystúpenie Tanečného divadla ATak.

Sestra Carol Cooke Eid zo Sýrie, ktorá momentálne prednáša na Pápežskom inštitúte pre arabské a islamské štúdia v Ríme, vo svojej prezentácii priblížila situáciu a kláštornú komunitu zodpovednú za vybudovanie rehabilitačnej kliniky. Po nej sa arcibiskup Mons. Cyril Vasiľ SJ podelil so svojimi dojmami z pracovnej cesty v Sýrii, ktorú absolvoval 13. až 18. marca. Polnočnú svätú liturgiu slávil arcibiskup vo fakultnej Kaplnke sv. Alojza. Nasledujúci deň pripravili priatelia zo Sýrie žijúci na Slovensku raňajky. Návštevníci sa mali možnosť zoznámiť s kultúrou, zvykmi, gastronómiou a inými špecifikami Blízkeho východu.

Záverečné kilometre odveslovali olympijskí reprezentanti SR vo veslovaní Ondrej Hambálek a Ľuboš Podstupka. Zbierka na podporu centra pri kláštore Deir Mar Elian pokračovala aj po podujatí až do konca apríla. Spolu sa vyzbieralo 16 800 eur.

Apeiron – diskusné stretnutia pedagógov a študentov

Už takmer dva roky prebiehajú v rámci Teologickej fakulty Trnavskej univerzity diskusné stretnutia pedagógov a študentov pod názvom APEIRON, čo je termín označujúci v starovekej filozofii neobmedzenú a neohraničenú pralátku, z ktorej vznikol svet. Aj preto dali organizátori stretnutiam podtitul „takmer neobmedzené a neohraničené diskusné stretnutia o živote, viere a filozofii, ktoré tvoria svet“. Ideu neformálneho stretávania sa a diskutovania o rôznych vybraných, nielen filozofických témach iniciovali členovia katedry kresťanskej filozofie, pričom do úvahy brali dva základné momenty. Prvým z nich je potreba neustále rozvíjať samostatné a kritické myslenie študentov, prejavujúcich sa spontánnejšie v neformálnej diskusii, ktorá sa navyše odohráva mimo oficiálnych priestorov fakulty. Prípravou na konkrétne stretnutie býva krátky vybraný text, ktorý uvádza do problematiky alebo analyzuje niektorý z jej aspektov. Študenti sa tak učia nielen hľadať odpovede, ale aj klásť si tie správne otázky a obhajovať svoje názory v konfrontácii s inými pohľadmi. Výber tém sa primárne riadi záujmom študentov, aj preto sa na pretras najčastejšie dostávajú témy súvisiace s ľudskou slobodou, vedomím, evolúciou, vzťahmi, sexualitou či rôznymi aspektmi náboženského presvedčenia.

Tým druhým – a nemenej dôležitým – momentom je budovanie vzťahov medzi študentmi navzájom, ako aj medzi študentmi a pedagógmi. Práve fakt, že teologic-

ká fakulta je čo do počtu študentov najmenšou fakultou našej univerzity, možno pretaviť do výhody v podobe „rodinného prostredia“, ktoré v sebe nesie potenciál zážitku naozajstného spoločenstva. A práve takýto typ zážitku považujeme za neoddeliteľnú súčasť univerzitného typu vzdelávania, ktoré má formovať nielen po intelektuálnej, ale aj po hodnotovej a osobnostnej stránke.
Nie je vždy jednoduché motivovať študentov pripraviť sa a zúčastniť na takomto type diskusie. Sme však presvedčení, že cez atraktívne témy, priateľskú a slobodnú akademickú atmosféru bude vždy reálna šanca vtiahnuť do diskusií aspoň časť študentov, ktorí tak môžu kriticky premýšľať a azda aj aspoň sčasti prijímať názory a presvedčenia, ktoré sa im snažia odovzdať ich pedagógovia.

Miroslav Karaba

Čo spadá pod krídla sprevádzania

Dňa 13. apríla 2015 sa v rámci projektu KEGA č.010TTU – 4/2015 *Nový model študentských praxí s využitím sprevádzania (counselling) v rodinách so špecifickými potrebami* uskutočnil už druhý medzinárodný workshop. Vystúpili na ňom tri dámy: doc. PhDr. Mária Šmidová, PhD., Mgr. Marta Andraščíková a Dr. Veronika Prinz-Fülöpová, moderoval ho Mgr. Jozef Žuffa, PhD. Workshop otvorila vedúca projektu KEGA pani docentka Šmidová krásnym prirovnaním sprevádzania k citátu zo Svätého písma: *„Aj keby som mal ísť tmavou dolinou, nebudem sa báť zlého, lebo Ty si so mnou.“*
Ako prvá vystúpila so svojím príspevkom Dr. Veronika Prinz-Fülöpová, Slovenka žijúca v Rakúsku. Druhou v poradí bola sestra Mgr. Marta Andraščíková, taktiež Slovenka, ktorá sa sprevádzaniu venuje momentálne v Budapešti a predtým bola na štúdiách v Amerike. Obe prednášajúce prezentovali model sprevádzania, ktorý funguje v ich krajine, taktiež predstavili ich víziu a vymedzenie toho, čo pod sprevádzaním rozumejú ony. Počas nasledujúcej pauzy sa všetci pohostili na nachystanom agapé a takáto uvoľnenejšia atmosféra pokračovala aj v diskusii. Vlastná diskusia trvala viac ako 40 minút a niesla sa vo veľmi otvorenej a priateľskej atmosfére. Cieľom workshopu bolo zadefinovať hranice, čo všetko spadá pod krídla sprevádzania, a to sa úspešne podarilo. Celý priebeh workshopu bol zaznamenaný kamerovou technikou a bol uzatvárajúcim materiálom pre video-manuál, ktorý bude zostrihaný a použitý na učebné účely fakulty.

Doktorandská konferencia

Na doktorandskej konferencii (Teologická fakulta TU, 30. 3. 2015) predstavila Mgr. Magdaléna Miklušičáková odpovede na tému revolty k ľudskosti od Alberta Camusa. Mgr. Katarína Marinová vysvetlila, ako vyzerá tolerancia vo filozofii Donalda Davidsona. Vychádzala z názoru, že konflikty podnecuje a udržuje neporozumenie, či skôr nedostatok úsilia o vzájomné porozumenie. Zdá sa, že najväčšie trhliny v komunikácii, ktoré vedú k vážnym sporom, spôsobujú najmä podradné pokusy o interpretáciu. Situácii príliš nepomáha presvedčenie, že kultúra a tradícia vplývajú na ľudí natoľko, až môžeme hovoriť o akýchsi „rozdielnych svetoch“, oddelených neprekonateľnými bariérami.
Mgr. Viktor Binder sa venoval jednému z problémov vzťahu teórie a empírie vo filozofii vedy, ktorým je, že vedecké pozorovania sú podľa mnohých vedcov teóriami presiaknuté, a tým pádom nie sú neutrálne. To má potom viaceré dôsledky vo vedeckom bádaní. Jedným z nich je, že pozorovania nedokážu určiť, ktorá zo súperiacich vedecký teórií je pravdivá. *V. B.*

Právnická fakulta

Duševné vlastníctvo na Slovensku a v EÚ

Ústav práva duševného vlastníctva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity zorganizoval 31. marca 2015 vedeckú konferenciu v rámci projektu VEGA *Duševné vlastníctvo a podpora kultúry, vzdelania, vedy a priemyslu v poznatkovo orientovanej spoločnosti*. Cieľom konferencie bolo poukázať na najnovší vývoj v oblasti práva duševného vlastníctva z perspektívy ľudských práv, ochranných známok, doménových mien a vymožiteľnosti práv priemyselného vlastníctva a tiež oboznámiť účastníkov s návrhom nového autorského zákona. Každá z týchto tém bola obsahom samostatného panelu.

Prvý panel sa venoval právu duševného vlastníctva a ľudským právam, a to z viacerých hľadísk. Jeden z príspevkov sa napríklad venoval právu na spravodlivý proces v kontexte autorského práva, iný sa zaoberal exkluzivitou autorského práva a transparentnosti verejnej správy a posledná krátka prednáška tohto panelu predstavila návrhy Európskej komisie o jednotnom patente, najmä či je takáto právna úprava v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.

Pozvaní hostia druhého panelu vedeckej konferencie oboznámili účastníkov s najnovším vývojom revízie európskeho systému ochranných známok, s novými registračnými pravidlami pre domény druhej úrovne v doméne .cz, s príkladmi vymožiteľnosti práv z pohľadu potenciálne žalovaných subjektov na základe zákona o ochranných známkach a záverečnou témou panelu bola problematika zakázaného ťaženia a nebezpečných situácií

na elektronických úložiskách dát z pohľadu nového českého Občianskeho zákonníka. Popoludňajšia časť konferencie sa venovala návrhu nového autorského zákona z dielne Ministerstva kultúry SR. Otvorenie diskusie o slabých a silných stránkach návrhu zákona prinieslo pre poslucháčov oboznámenie sa s jeho ustanoveniami a čiastočne aj kritický pohľad na tento návrh.

Celá vedecká konferencia sa niesla v duchu svojho názvu – Duševné vlastníctvo na Slovensku a v EÚ a jeho perspektíva. Môžeme konštatovať, že záujem o prehĺbenie si znalostí z oblasti práva duševného vlastníctva narastá, čoho dôkazom bola aj živá diskusia účastníkov s panelistami počas celej konferencie.

Angela Sobolčiaková

Obec – škola – mediáca

V dňoch 16. a 17. apríla 2015 sa v Modre uskutočnila pod názvom OBEC – ŠKOLA – MEDIÁCIA medzinárodná konferencia, ktorú pripravila Asociácia mediátorov Slovenska v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR pod záštitou Bratislavského samosprávneho kraja. Organizátori nadviazali na 1. ročník konferencie, ktorá sa venovala aktuálnym výzvam a perspektívam v mediácii, čím sa rozhodli pokračovať v začatej tradícii stretnutí mediátorov a priaznivcov mediácie, ktoré by mohli napomôcť nielen odbornému rastu mediátorov, výmene skúseností s reálnym výkonom mediácie, ale aj nadviazaniu osobných a priateľských vzťahov, aby sa možno čiastočne odstránili predsudky medzi mediátormi z rôznych vedných odborov (práva, sociálnej práce, psychológie a pod.).

Mediácia ako mimosúdne riešenie sporov, ktoré umožňuje subjektom ocitajúcim sa v konflikte riešiť ich spor prostredníctvom tretej nezávislej strany – mediátora, ktorý má byť nápomocný pri hľadaní obojstranne prijateľného riešenia, je inštitút etablovaný v slovenskom právnom poriadku už 14 rokov, napriek tomu si ešte stále hľadá svoje miesto. Pravidelné stretnutia na medzinárodnej úrovni by

mali pomôcť hľadať odpovede na otázky, prečo je to tak a ako možno zvýšiť záujem o mediáciu. Druhý ročník konferencie sa zameral na oblasť mediácie na úrovni obce a škôl, kde dochádza najmä k sporom na občiansko-právnej úrovni, pričom práve škola by mala byť miestom, kde sa začne preventívne vzdelávanie v oblasti konsenzuálneho riešenia sporov. Na slávnostnom otvorení vystúpila PhDr. Soňa Hanzlovičová, generálna riaditeľka sekcie regionálneho školstva MŠVVaŠ SR, prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., doc. ThDr., dekanka Univerzity Palackého Olomouc, Juraj Spuchľak, PhD., generálny riaditeľ Rádia LUMEN, JUDr. Ing. Miroslav Paller, prezident Slovenskej komory exekútorov, JUDr. Karol Kovács, prezident Notárskej komory SR a ďalší pozvaní hostia. Rokovalo sa v dvoch odborných sekciách. Rokovanie otvoril prof. PaedDr. Vladimír Labáth, PhD., príspevkom *Potenciál komunitnej a školskej mediácie*. Druhý deň konferencie bol venovaný praktickým workshopom, a to LEGO SERIOUSPLAY a Mediácia v škole a v obci, ktoré účastníkom konferencie umožnili získať praktické zručnosti a techniky na zvládanie a vedenie konfliktov. Konferencia nepochybne splnila svoj cieľ a umožnila stretnutie odborníkom z rôznych vedných odborov, ktorých spája práve záujem o problematiku mediácie a jej etablovanie medzi verejnosťou.

Katarína Šangalová

Psychológ medzi právnikmi

Katedra trestného práva a kriminológie v spolupráci s katedrou propedeutiky právnických predmetov usporiadala 24. februára 2015 príjemnú spoločenskú udalosť venovanú prof. PhDr. Gustávovi Dianiškovi, CSc. Pri príležitosti jeho vzácneho životného jubilea – 75. rokov mu kolegovia a erudovaní odborníci nielen z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave pripravili poctu pod názvom *Psychológ medzi právnikmi*. Pocta sa sústredila na životné dielo a poslanie profesora G. Dianišku, na ktoré boli zamerané aj jednotlivé príspevky, ktoré ich autori pod taktovkou doc. JUDr. Tomáša Strémyho, PhD., orientovali na prierezové témy práva a kriminológie či forenznej psychológie.

V tento deň bola profesorovi Gustávovi Dianiškovi udelená aj Zlatá medaila Trnavskej univerzity. Toto ocenenie celoživotnej práce jubilantovi odovzdal rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD, ktorý okrem iného vyzdvihol profesorove ľudské kvality. Dekanka právnickej fakulty prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc., v príhovore ocenila prínos profesora Dianišku pre fakultu aj pre celú univerzitu. Celé podujatie moderoval dlhoročný kolega profesora Dianišku, prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

Profesor Gustáv Dianiška je príkladom skutočne výraznej osobnosti. Je obľúbený a skvelý pedagóg i kolega, zanietený a fundovaný vedec i aktívny člen akademickej obce Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, obetavý a vždy ochotný poradiť a pomôcť. Doma i v zahraničí ho uznávajú ako odborníka v oblasti kriminológie, sociálnej psychológie a forenznej psychológie. Vychoval a odovzdal svoje vedomosti desiatkam študentov, pritom si vždy zachoval svoju pedagogickú dôstojnosť a vedeckú skromnosť.

Lucia Šimunová

Vedecká konferencia študentov práva

Na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave sa 16. marca 2015 uskutočnil v poradí už *VIII. ročník vedeckej študentskej konferencie*. Toto podujatie, každoročne organizované Európskym združením študentov práva (ELSA) Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, sa spravidla koná v prvej polovici letného semestra. Študentom poskytuje jedinečnú príležitosť zvoliť si zaujímavú odbornú problematiku, spracovať príspevok a prezentovať ho na odborom fóre pred členmi komisie, skladajúcej sa z dvoch zástupcov pedagógov a jedného študenta.

Príspevky študentov *VIII. ročníka vedeckej študentskej konferencie* boli rozdelené podľa obsahového zamerania do troch sekcií. V sekcii trestného a správneho práva sa umiestnila na 1. mieste Bc. Denisa Hamranová a na 2. mieste Bc. Jozef Greguš. V sekcii ústavného práva a právnej histórie obsadila 1. miesto Bc. Katarína Kuklová a 2. miesto Petra Lukáčiková. V sekcii občianskeho práva zvíťazil Bc. Sebastián Petic, pred Bc. Jozefom Gregušom, tretia bola Bc. Veronika Bedejová a štvrtý Michał Przybył.

Andrej Kováč
viceprezident pre semináre a konferencie ELSA Trnava

Fotografie

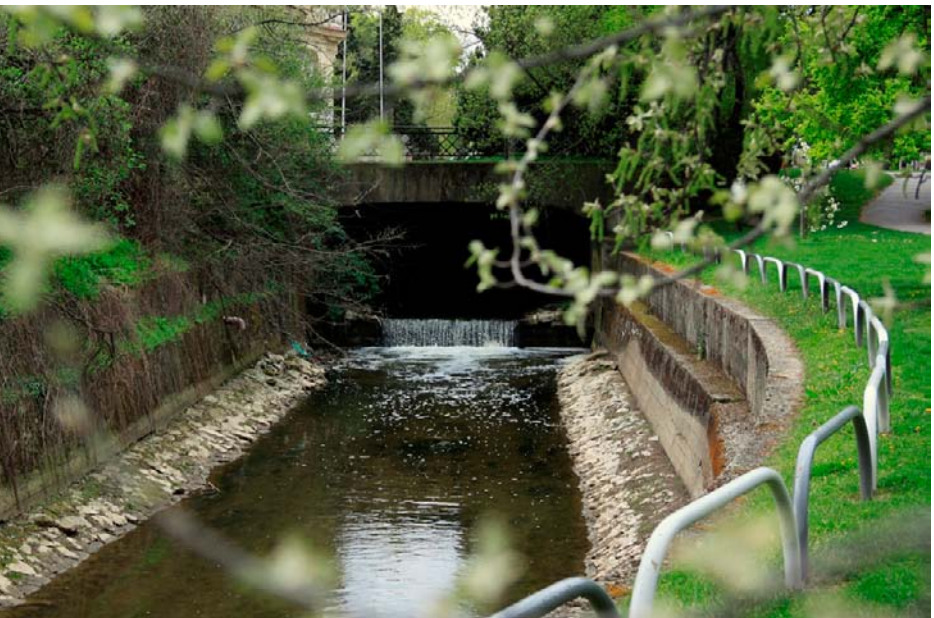

Tamary Oravcovej

Tamara Oravcová, autorkou fotografií, je študentka prvého ročníka bakalárskeho štúdia dejín umenia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity.

Kostol sv. Jána Krstiteľa bez klenby

Kostol sv. Jána Krstiteľa spolu s kláštorným komplexom získali jezuiti po svojom druhom príchode do Trnavy. V donačnej listine kráľa Mateja II. (1608 – 1619) z roku 1615 sa spomínajú požiarmi poškodené objekty kláštora s kostolom, ktoré boli v rozvalinách. Pôvodne stredoveký kláštor s kostolom vybudovali dominikáni, ktorí v Trnave pôsobili do 70. rokov 16. storočia.

Jezuiti prevzali budovy po dominikánkach, ktoré v kláštore žili v rokoch 1567 – 1615. Komplex vyhorel v roku 1590, kostol už v roku 1566, odkedy bol bez klenby a strechy. Hneď po príchode dali jezuiti v rokoch 1616 – 1617 postaviť na miesto zvalenej klenby novú, ktorá sa však zrútila. Prvý rektor Trnavskej univerzity Juraj Dobronocký vo to svojom denníku zaznamenal dňa 30. mája 1636 takto: „Pravda je totiž taká, že po príchode našich otcov hneď ďalší rok začala výstavba klenby ctihodným otcom Jurajom Káldim, ktorý bol rektorom kolégia. Keď bola klenba pomocou zbožných ľudí znova bezpečne postavená a vztýčená na mieste zrútenej, nikým nepoškodená sa zvalila po odstránení podporných oblúkov a lešenia. (...) A tak 12 rokov, od roku 1617 do roku 1629, opäť stáli objekty bez strechy a bez klenby.“

Po tomto nešťastí sa jezuiti vďaka dobročinnosti Kataríny, dcéry Mikuláša Pálfiho, manželky palatína Žigmunda Forgáča, snažili kostol zastrešiť, o čom sa zmieňuje aj kronikár v ročenke trnavskej rezidencie pri opise udalostí z roku 1619: „Náš v minulosti vyhorený kostol sa rozhodla vkusne a nákladne obnoviť ctihodná manželka palatína, Katarína Pálfiová. K oprave celého diela sa zišli majstri tesári a murári. Horlivo sa starajúc o dielo, keď mali už položiť strechu na svätyňu, k čomu mali pripravené opracované a namaľované tehly, všetky tieto práce znemožnili vykonať v kráľovstve vypuknuté rebélie.“ Pod rebéliami mal na mysli povstanie Gabriela Betlena (1619 – 1622/26/). Betlenovi komisári odovzdali Kostol sv. Jána Krstiteľa kalvínom na základe mandátu z 28. decembra 1619 a jezuitom ho vrátili až 16. mája 1621, keď bol už stavebný materiál pri kostole rozkradnutý. A tak ostal kostol znovu bez klenby až do roku 1629, keď bol asanovaný a postavený súčasný univerzitný kostol.

Význam klenby vyzdvihol prozaik Anton Hykisch: „Dejiny umenia vravia, že umenie klenby nebolo známe prastarým civilizáciám Číny, Indie, Japonska. Klenba je znakom civilizácie zopätých rúk. Kultúry jediného Boha, ktorý človeku poskytuje šancu jediného, neopakovateľného života. Klenby európskeho a islamského staviteľstva nie sú iba ochranou pred nepriazňou prírody a sveta. Sformovali ich ľudské dlane a prsty. Zopäté ruky k modlitbe tvoria gotické okno. Ruky sa dokážu modliť ba aj murovať, dvíhať kamenné kvádre siahajúce k nebu.“

Henrieta Žažová
Ústav dejín TU v Trnave

Pramene a literatúra:

Slovenská národná knižnica – Literárny archív v Martine, Acta jesuitarum in Hungaria ab anno 1599 usque 1647. Pars I. Tyrnaviae annum 1619, pag. 51, sign. RKHS 1425a; KAZY, Franciscus. *Historia Universitatis Tyrnaviensis*. Tyrnaviae : Typis Academicis per Leopoldum Berger, 1737, s. 34 – 35; JANKOVIČ, Vendelín: Budovy Trnavskej univerzity. In *Monumentorum Tutela 13*, 1988, s. 366; JANKOVIČ, Vendelín: Ideové a spoločenské pomery v Trnave za sto rokov pred založením univerzity. In *Trnava 1988*. Bratislava : Obzor, 1991, s. 46 – 47, 75; HYKISCH, Anton. *Moja Štiavnica*. Bratislava : Marenčin PT, 2012, s. 13.

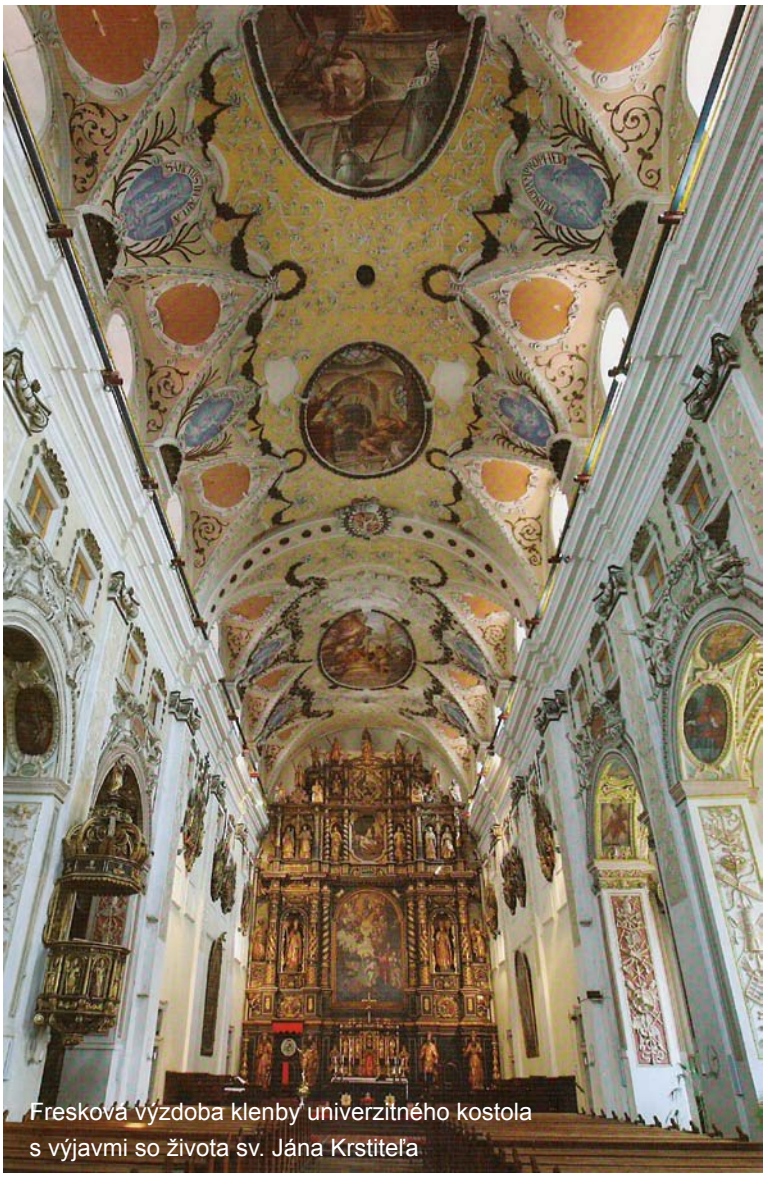

Fresková výzdoba klenby univerzitného kostola s výjavmi so života sv. Jána Krstiteľa

Humanitné vedy

sú esenciálne pre demokraciu

Rozhovor s hosťujúcim Davidom Dzurecom

V letnom semestri hosťuje na Katedre politológie Filozofickej fakulty TU **David Dzurec, Ph.D.**, ktorý vedie predmety politické dejiny USA do roku 1877, Americká revolúcia a Spojené štáty americké v 20. storočí. D. Dzurec je docentom (associate professor) na Katedre histórie na University of Scranton v Pennsylvánii v USA. Titul B.A. získal na Fairfield University v roku 1999, magisterský titul (M.A.) z histórie na University of Connecticut v roku 2002 a Ph.D. v odbore história na Ohio State University v roku 2008. Publikoval v periodikách *The Historian, War in History, The Journal of New York History* a *Journal of the Early Republic*. V súčasnosti pracuje na monografii o raných dejinách Spojených štátov amerických. So ženou Brooke majú tri malé deti. Ak s nimi práve netrávi čas alebo sa nevenuje vedeckej činnosti, rád behá. Dúfa, že sa mu podarí zabehnúť maratón v každom štáte USA. Doteraz sa mu to podarilo v 22 štátoch.

Ako ste sa ocitli na Slovensku? Aké dôvody vás priviedli do strednej Európy?
Do Trnavy som prišiel v rámci Programu Fulbright Scholars. Slovensko som si vybral z toho dôvodu, že moji predkovia emigrovali zo Slovenska do USA na začiatku dvadsiateho storočia. Videl som v tom príležitosť pre seba a svoju rodinu na opätovné spojenie s časťou svojho etnického a kultúrneho dedičstva. Bol som osobitne zvedavý na to, ako moje deti zareagujú na prostredie, odkiaľ pochádzali ich prapraprastarí rodičia a ktoré je súčasťou ich rodinnej histórie.

Mohli by ste z pohľadu pedagóga porovnať univerzitný život v USA a na Slovensku?
Vyučovanie v Spojených štátoch je viac štruktúrované, s častejším testovaním a skúšaním a trošku formálnejšie. Páči sa mi stupeň flexibility na Trnavskej univerzite, keďže mi dovoľuje rôzne cesty v skúmaní a vzdelávaní podľa záujmu študentov. Môžeme napríklad podľa uváženia rozoberať otázky ekonomiky, náboženstva a súčasnej americkej politiky.

Vnímate rozdiel medzi americkými a slovenskými študentmi? Sú si v niečom podobní?
Som priam zaskočený množstvom podobností medzi americkými a slovenskými študentmi. Niekedy si myslím, že ak by ste predo mňa posadili skupinu študentov z Trnavy, o ktorých by som nič nevedel, mohol by som o nich povedať, že sú americkí študenti. Napriek tomu si neviem predstaviť amerických študentov, ktorí by boli ochotní študovať predmet, ktorý je vyučovaný v inom než anglickom jazyku. Som veľmi milo prekvapený, koľko študentov je schopných študovať v angličtine a koľkí vyjadrujú svoj záujem o americkú históriu.

Ktoré témy vás profesijne zaujímajú, čomu sa venujete vedecky a publikačne?
Môj výskum odhaľuje vývoj americkej identity počas obdobia Americkej revolúcie a ranej americkej republiky. Špeciálne sa zaoberám otázkou, ako sa formovala politika v raných Spojených štátoch a ako sa snažila definovať to, čím sa Amerika mala stať. Publikoval som množstvo článkov na túto tému a momentálne pracujem na monografii, ktorá sa má zaoberať týmito otázkami.

Na Slovensku neustále klesá finančná podpora humanitných a spoločenských vied a rovnako aj prestíž týchto disciplín v očiach spoločnosti. Sú tieto odbory dôležité pre dnešný svet? V čom je ich prínos?
Z mnohých dôvodov si myslím, že štúdium humanitných vied je dnes dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Kým štúdium vedy, ekonómie a medicíny je praktické, štúdium humanitných vied pomáha poskytovať kontext a morálny kompas pre tieto ostatné disciplíny. Humanitné vedy sú esenciálne pre demokraciu, poskytujú poznanie o vládnutí, histórii a filozofii, a pomáhajú tak tvoriť informované občianstvo.

Čo by ste odporúčali slovenským študentom, ktorí sa aj napriek spoločenskej nepriazni voči humanitným vedám rozhodli študovať na filozofickej fakulte?
Študenti, ktorí sa rozhodli študovať na filozofickej fakulte, si budujú schopnosti využiteľné vo všetkých oblastiach života. Mnohí z mojich študentov v Spojených štátoch, ktorí študujú históriu, budú pracovať v oblasti práva, verejnej správy, obchodu a dokonca aj medicíny. Schopnosť písať a myslieť kriticky, teda zručnosti rozvíjané pri štúdiu humanitných vied, sú využiteľné skoro v každej oblasti života.

Za rozhovor ďakuje
Tomáš Jahelka

Teatro Massimo v Palerme

Bola som hosťom Inštitútu bioetiky Salvatora Priviteru

Výskumný pobyt na Inštitúte bioetiky Salvatora Priviteru v Palerme, ktorý založil v roku 1991 profesor S. Privitera ako súčasť Teologickej fakulty (Pontificia Facoltá teologica di Sicilia San Giovanni Evangelista), súvisel s témou mojej dizertačnej práce *Morálna požiadavka človeka ako hlboko osobný fenomén v dielach talianskeho filozofa a teológa Salvatora Priviteru (1945 – 2004)*. Keďže všetky diela, publikácie a informácie tejto osobnosti nie sú v slovenskom jazyku k dispozícii a na Slovensku vôbec, nachádzajú sa iba v knižnici v Inštitúte bioetiky, prípadne na Teologickej fakulte v Palerme, po úspešnom prijatí na doktorandské štúdium som začala intenzívne s prípravou projektu pre Národný štipendijný program SR.

Profesor Privitera bol ako filozof a teológ jedným z najvýznamnejších protagonistov bioetiky v Taliansku. Svojou publikačnou činnosťou, aktivitami a dokonca aj poetickými staťami bol navyše prínosný aj v oblasti kultúry. Preto je bioetický inštitút nesúci jeho meno uznávaný v celom Taliansku. V súčasnosti je jeho prezidentom a riaditeľom Salvino Leone, ktorý pokračuje v práci a aktivitách zakladateľa inštitútu, a to prostredníctvom kultúrnej propagácie, výskumu v oblasti bioetiky, odborných kurzov, seminárov, medzinárodných konferencií. Rovnako spoluprácou s akademickými inštitúciami a výskumnými strediskami.

Jedinečnosť inštitútu

V inštitúte neprebieha klasické vysokoškolské štúdium v odbore bioetika, ale tzv. master. Možno ho chápať ako špecializované dvojročné štúdium, v ktorom sú prehĺbené všetky dôležité bioetické otázky. Po úspešnom ukončení štúdia a obhájení práce získa študent certifikát z bioetiky, ktorý ma v Taliansku vysoký kredit. Okrem študentov teologickej fakulty navštevujú prednášky ľudia, ktorí už dosiahli II. stupeň vysokoškolského štúdia, a to z najrôznejších oblastí, napr. teológovia, lekári, zdravotné sestry, ošetrovatelia, pedagógovia, filozofi. Jedinečnosť inštitútu spočíva takisto v zložení pedagógov z oblasti teológie, morálnej filozofie, filozofickej antropológie, bioetiky, medicíny, pôsobiaci a vyučujúci v inštitúte, ale aj vo vybavenosti knižnice a bohatej publikačnej činnosti.

Prekvapilo ma veľmi srdečné a milé privítanie v inštitúte. Rovnako i prístup profesora Salvina Leoneho, ktorý bol mojím garantom počas celého pobytu, pretože preukázal veľkú pomoc pri organizovaní a priebehu celého môjho výskumného pobytu. Spoločne s profesorom Pietrom Cognatom, ktorý okrem toho, že predstavuje jedného z najlepších znalcov filozofickej antropológie a morálnej filozofie S. Priviteru, ma od môjho príchodu systematicky viedol a dohliadal na moje štúdium a prácu. Obaja sú bývalí študenti profesora Priviteru, preto všetky informácie, poznatky, konzultácie boli pre mňa veľmi cenné. Neskrývali však ani potešenie, že som si vybrala práve ich inštitút a že chcem študovať a spracovať idey Salvatora Priviteru, a tak oboznámiť i naše prostredie s jeho filozofiou a celoživotnými dielami.

Rovnako však boli veľmi milí a ochotní i študenti. Po prednáškach, ktoré boli mimochodom veľmi pútavé a aktuálne, doslova zahŕňali profesora otázkami. A takmer každú prestávku sme horlivo diskutovali o tom, čo sme sa dozvedeli, alebo o tom, čo nám nebolo jasné. Atmosféra na fakulte boli veľmi familiárna, vzťahy medzi profesormi a študentmi priateľské.

Prvé dva mesiace boli pre mňa veľmi náročné, najmä pri štúdiu odborných textov som siahala až na dno svojich síl. Mala som pocit, že aj napriek času stráveného nad knihami, vynaloženej energii a znalosti talianskeho jazyka skutočne ničomu nerozumiem. Postupne som si však začala osvojovať odbornú terminológiu a špecifické priviteriánske výrazy.

Sicília plná kontrastov

Sicília je všeobecne veľmi rôznotvárna krajina. Poznačila ju kultúra mnohých národov, či už Grékov, Rimanov, Arabov alebo Normanov, ale značne vidieť i kultúru kresťanov, vďaka čomu možno po celom ostrove objavovať a obdivovať architektonické skvosty, pozostatky chrámov, amfiteátrov, divadlá, ale aj dodnes zachované chrámy a kostoly, osobitne z obdobia baroka. Veľmi orientálne pôsobia byzantsko-arabské či normanské dómy. Mesto Palermo, ktoré založili Feničania, bolo za arabskej vlády veľmi významné obchodné stredisko. Je to mesto plné kontrastov, preto i moje prvé dojmy boli veľmi zmiešané. Na jednej strane chudoba, žobrajúci ľudia a deti na ulici, úpadok niektorých historických pamiatok, doslova chátrajúce budovy, mimo centra odpadky na zemi a špinavé chodníky, typické orientálne bazáre. Na druhej strane zachované prekrásne historické budovy a pamiatky, ulice plné luxusu, drahých reštaurácií, butikov, vône typických jedál, dezertov, kávy a neuveriteľnej zmrzliny – špecialitou je tzv. brioscià, zmrzlina v sladkom pečive, ktorej sa len ťažko odoláva. Ulice sú vždy plné zvedavých turistov. Pravdou je, že Palermo je multikultúrne mesto, čo potvrdzujú najmä indické, arabské, ale aj čínske štvrte. Toľko pestrosti skoncentrovanej na jednom mieste som v Taliansku v iných mestách ešte nezažila. V Palerme si nájde každý to svoje. Krásny prístav a more, blízke hory a pláže, rušné historické centrum, obchody, reštaurácie, múzea, divadlá, kostoly, veľkolepý mestský park Villa Giulia, v ktorom sa dá príjemne odpočinúť, botanickú záhradu (Orto Botanico,) ktorá je považovaná za jednu z najkrajších v Európe.

Medzi najvýznamnejšie pamiatky mesta patrí určite katedrála postavená v roku 1185. Keďže podliehala rôznym prestavbám, sú na nej prvky najrôznejších stavebných slohov. Za povšimnutie stojí určite Teatro Massimo, Teatro Politeama Garibaldi, Palazzo dei Normani a Cappella Palatina, Convento dei Cappuccini (katakomby), ale rovnako i každý jeden kostol, do ktorého vstúpite, je jedinečný. Interiér Katedrály v Monreale v blízkosti Palerma doslova vyráža dych svojou veľkoleposťou a nádherou. Na bočných stenách sú znázornené scény zo Starého a Nového zákona, v centre sa nachádza obraz Krista. Výnimočnosťou je, že sú tvorené sklenenou mozaikou. Katedrála pochádza z normanskej epochy a má veľký umelecko-historický význam. Vedľa katedrály sa nachádza Chiostro, krížová chodba, ktorá je súčasťou benediktínskeho kláštora. To, prečo patrí k najkrajším na svete, som pochopila hneď. Lomené oblúky a dvojice stĺpov, ktorých je 216, sú zdobené opäť mozaikou, zlatými, farebnými geometrickými vzormi, pruhmi, špirálami. Do mramorových hlavíc stĺpov sú vytesané reliéfy znázorňujúce rastlinné motívy a biblické scény. Obdivuhodné je, že ani jedna dvojica stĺpov nie je totožná.

Neprehliadnuteľný je temperament Sicílčanov, impulzívnosť, neustála potreba stretávať sa s priateľmi, potreba hovoriť o všetkom, výrazná gestikulácia, hlučnosť, vrúcnosť medzi príbuznými a priateľmi, až neuveriteľná srdečnosť, pohostinnosť. Na všetko majú vždy čas, preto napríklad čakať na verejnú dopravu sa vôbec nevypláca. Rovnako ako mesto i ľudia sú plní kontrastov. Vysmiaty človek sa dokáže v momente rozzúriť priamo na ulici. Takmer každý týždeň sa štrajkuje, s údivom som sledovala dav hlučných Sicílčanov, ich spôsob šoférovania bez akýchkoľvek pravidiel. Pekným zážitkom boli pre mňa veľkonočné sviatky, ktoré som tam prežila. Týmto sviatkom Taliani, a zvlášť Sicílčania, pripisujú veľký význam, veľmi pôsobivé sú procesie. V niektorých mestách sa na Zelený štvrtok napodobňuje cesta Krista na Golgotu. V Palerme na Veľký piatok muži niesli ulicami figurínu Ježiša a za ním nasledoval ženský sprievod s Máriou. Na Veľkonočný pondelok si celé rodiny čo i len na kúsku voľného trávnika v meste alebo na jeho okraji robili piknik a grilovali. Niektorí si rozložili dokonca gril i na balkóne alebo priamo na ulici. Skutočne po celom meste sa šírila vôňa grilovaného mäsa.

Obohatená o skúsenosti a zážitky

Každý deň v Palerme bol pre mňa jedinečným a neopakovateľným zážitkom. Každá jedna skúsenosť, vedomosť či nové priateľstvo ma v tomto cudzom meste obohatili a posilnili. Napriek všetkým predsudkom voči Sicílii a príbehom o mafiánoch, ktoré sa vo všeobecnosti tradujú, ja som sa s mestom zžila a obľúbila si Sicílčanov veľmi rýchlo. Aj samotný život v kláštore kardinála Guarina v historickom centre mesta mal svoje čaro. Avšak medzi najkrajšie zážitky patrila cesta do rodného mesta profesora Priviteru, Acireale, kde som navštívila hrob, v ktorom odpočíva.

Po splnení cieľov, ktoré som si počas pobytu stanovila, absolvovaní plánovaných aktivít a po návrate na domácu univerzitu pokračujem v doktorandskom štúdiu a systematicky pracujem na dizertačnej práci. Čerpám pritom predovšetkým z materiálu, ktorý som získala počas výskumného pobytu. Mojou snahou je objektívne zhodnotiť filozofov prínos a predovšetkým poukázať, v čom je hodnotný pre súčasnú spoločnosť, v čom je inšpiratívny, a pritom si udržať zdravý odstup, aby som jeho myšlienky neprijala nekriticky, ale predovšetkým rozumne. Profesor Privitera je podľa môjho názoru veľmi zaujímavý a originálny predstaviteľ morálnej filozofie a protagonista bioetiky. Preto je ako osobnosť hodný byť viac známym v našom prostredí, v centre Európy. Verím, že moja pripravovaná dizertačná práca bude aktuálna a veľmi prínosná, a to aj vzhľadom na súčasnú morálnu krízu v spoločnosti.

Iveta Petríková,
doktorandka etiky a morálnej filozofie

Finland

– Land of thousand lakes

O Erasme som počula vďaka svojim starším kamarátom už na strednej škole. Vravela som si, že to znie naozaj vynikajúco, a keď prídem na univerzitu, skúsim aj ja túto ponuku. Prišla som, našla som to a … nechala tak. Prvé dva roky na vysokej škole som s túžbou a zármutkom iba pozerala na výzvy prihlásiť sa do tohto programu. Dôvod váhania? Asi pomerne klasický: nedokonalá angličtina. No myšlienka Erasmu bola v mojej hlave otravná ako osa v lete. Preto som vo svojom bakalárskom ročníku predsa len prelomila ľady svojej jazykovej hanblivosti a prešla výberovým konaním. Držiac sa jedného z hesiel mojej najlepšej kamarátky: ,,Kto nič nerobí, nič nepokazí, ale ani nikdy nič neurobí," som v auguste minulého leta v rámci prvého semestra magisterského ročníka, odletela na svoju študentskú mobilitu do Fínska do mesta Kuopio.

V ten prvý týždeň som sa dozvedela úplne všetko, čo som potrebovala vedieť o tamojšej univerzite: ako sa mám zaregistrovať, kde sa mám pohybovať, aké sú mimoškolské aktivity, ako fungujú kurzy, kto je môj koordinátor, kde je WC a kde dostanem jedlo, dostala som preukaz do knižnice, spoznala ďalších medzinárodných študentov, videla som svoj rozvrh a rozpis skúšok od septembra až do decembra... a ešte omnoho viac. A to všetko v správne vtipnej, vľúdnej a ochotnej atmosfére. Áno, dostať sa Fínom pod kožu ako ľuďom je záležitosť na niekoľko mesiacov (všeobecne sa nám to podarilo až po troch!), ale za to nikdy neodmietnu dobrosrdečne pomôcť a poradiť.

Kurzy, alebo po našom predmety, mali rôzny charakter. Prednášalo aj veľa iných zahraničných učiteľov, vždy bol priestor na diskusiu a otvorene sa prejavovali názory študentov. Študovať bolo treba tvrdo po celý semester, keďže Fíni nemajú skúškové obdobie ako my – skúšky absolvujú počas semestra. Preto nie je nijaká hanba, ak sa vám knižnica stane druhým domovom: boli tam všetky potrebné študijné materiály, wifi-pripojenie, počítače, tlačiarne zdarma, gauče na poobedný spánok či miestnosti, kde sa dalo rozprávať a učiť v skupinách. K šťastiu vždy chýbala už len káva. Nie taká z automatu, ale priamo z peknej malej univerzitnej kaviarničky, kde ste si k čerstvej káve našli aj nejaký dobrý koláčik. Áno, finančne to rozpočet vyprázdňovalo závratne rýchlo, ale nič tak neosvieži ducha pri štúdiu ako prestávka na kávu s priateľmi.

Spoznávať, komunikovať, jednoducho žiť s mladými z tých najrôznejších kútov Zeme (a to doslova) vám dá niečo, čo sa už nebude dať len tak vymazať z vášho pohľadu na život. Neverili by ste, že taká typická slovenská fráza, ktorá sa hovorí mladým dievčatám, keď niečo dobré uvaria (aspoň v mojej dedine) – ,,Taká šikovná, už sa môžeš vydávať!", vyvoláva u Nemcov chuť diskutovať o emancipácii žien, u Talianov veselý smiech, Číňania sa to snažia naučiť povedať a Kolumbijec len potrasie hlavou. Nuž, iný kraj, iný mrav. Postupom času sa chtiac-nechtiac z týchto ľudí stane vaša druhá rodina, s ktorou zažijete veci, ako už s nikým na svete. A pri lúčení si sľúbite večnú lásku a plačete a plačete a plačete...

Ak by ste mi položili onú klasickú otázku, čo mi táto skúsenosť vzala a čo dala, asi nebudem vedieť takto skoro nájsť plnohodnotnú odpoveď. V tomto momente viem len to, že som stratila svoje obľúbené rifle (keďže obrovské porcie v jedálni a medzinárodné večere s priateľmi priniesli vyššie spomenutú daň) a svoj verný bicykel Daisy (nemáš bicykel, nie si študent v Kuopiu!). Ďalej môžem aspoň v skratke konštatovať, že som skúsila iný vzdelávací systém ako ten náš slovenský (za čo som nesmierne vďačná), tiež som asi po prvýkrát v živote mala pocit, že môj odbor – sociálna práca – je naozaj vysoko cenená a podstatná humanitná disciplína, čiže každý problém na univerzite má svoje riešenie, pravda, keď sa chce.

Tebe, ktorý ešte stále rozmýšľaš a váhaš, či vyjsť zo svojho pohoďáckeho študentského komfortu na Slovensku, viac už o svojej ceste neporozprávam. Pretože prišiel čas, aby si aj ty prekonal všetky svoje vnútorné výhovorky a prihlásil sa! Aby si mohol sám spoznať toto všetko a ešte viac. Lebo ako raz Mark Twain povedal: ,,Za dvadsať rokov budeš viac sklamaný z vecí, ktoré si neurobil, než z tých, ktoré si urobil." Erasmus je tou správnou voľbou. Držím ti palce! Ak by si chcel poradiť, pomôcť, povzbudiť, neváhaj ma kontaktovať.

Lucia Jantošovičová

PhDr. Lenka Pavlíková

Od snov o Parízi k realite archívov

„Nespomínam si, že by som ako dieťa mala vyhranenú predstavu o svojom budúcom povolaní. Pamätám si, že som chcela byť bohatá a bývať v Paríži, no nezamýšľala som sa, čo by som tam robila. Až keď do vyučovacieho procesu osemročného gymnázia vstúpil dejepis, história sa mi stávala čoraz bližšou," prezradila nám na úvod rozhovoru PhDr. Lenka Pavlíková, naša absolventka, rodáčka z Galanty, od júla 2013 riaditeľka Štátneho archívu v Bratislave.

Čím to bolo, že ste priľnuli k histórii?
Isto to bolo aj vďaka prof. Csemezovej, ktorá nám o časoch a udalostiach dávno minulých prednášala mimoriadne pútavým spôsobom. Ovplyvnilo ma to do tej miery, že keď sa bolo treba rozhodnúť pre študijný smer, nebolo nad čím váhať. Zamerala som sa na štúdium histórie, preferovala som jednoodborový vedecký smer. A hoci ma prijali aj na dvojodborové štúdium do Nitry, moje rozhodnutie pre Trnavskú univerzitu bolo už nemenné.

Kedy ste začali vnímať existenciu archívov?
Z rodinného prostredia som tieto inštitúcie poznala už skôr, keďže dvaja členovia z môjho širšieho príbuzenstva v archíve pracovali. Počas štúdia na univerzite som s archívmi už prišla do osobného kontaktu. Viacerí pedagógovia nám zadali seminárne práce, pri vypracovávaní ktorých sme archívy museli navštíviť. Oboznámili sme sa so spôsobom štúdia archívnych dokumentov, čo hodnotím mimoriadne pozitívne predovšetkým dnes, keď sa, žiaľ, stáva trendom, že mnohým historickým prácam nepredchádza archívny výskum, ale sú kompilátom iných kníh či prác.

Študovali ste históriu na Trnavskej univerzite. Kadiaľ viedla vaša profesionálna cesta, kým ste si sadli na riaditeľskú stoličku Štátneho archívu v Bratislave?
Moja profesionálna cesta nebola príliš kľukatá ani dlhá. Po ukončení štúdia histórie som krátko pôsobila ako učiteľka na základnej škole. Neskôr prišla ponuka práce v Štátnom archíve v Bratislave, do ktorého som nastúpila v júli 2007. Pracovala som na úseku predarchívnej starostlivosti. Moja práca zahŕňala viacero činností: schvaľovanie smerníc správy registratúry pre subjekty Trnavského, Trenčianskeho a Bratislavského kraja, rozhodovanie vo vyraďovacom konaní, školenia a metodické inštruktáže zamerané na správu registratúry a archívnu činnosť a tiež výkon štátneho odborného dozoru v intenciách zákona 395/2002 Zb. o archívoch a registratúrach. Zmyslom tejto práce bolo preberanie archívnych dokumentov, čo je jednou z hlavných úloh archívov. Od januára 2013 som bola poverená vedením archívu na polročné obdobie a od júla 2013 som jeho riaditeľkou.

Je štúdium histórie tým pravým backgroundom na túto činnosť?
Určite áno. Popri znalostiach zo slovenských a všeobecných dejín, využíva historik pri práci s archívnymi dokumentmi poznatky z diplomatiky, paleografie, dejín práva, toponomastiky, z dejín verejnej správy, heraldiky, sfragistiky a ďalších pomocných vied historických. Toto všetko zvláda väčšina absolventov Trnavskej univerzity vďaka jej pedagógom na vysokej úrovni a sú teda, podľa môjho názoru, platnými a kvalitnými zamestnancami mnohých štátnych archívov na Slovensku.

Keď si premietnete vaše štúdium na Trnavskej univerzite, na čo najradšej spomínate?
Určite na svojich súputnikov. Každý z nich je nenapodobiteľným originálom, milou a vzácnou osobou, ktorá viac či menej ovplyvnila a niektorí i naďalej ovplyvňujú môj život. Som rada, že sa s väčšinou z nich neustále stretávame na rôznych pracovných i súkromných akciách. Na týchto stretnutiach radi spomíname na našich pedagógov, veľké osobnosti vo svojich odboroch, špeciálne na prof. Marsinu a jeho blízkeho spolupracovníka prof. Sedláka. Pozornosti neujdú ani, v čase nášho štúdia, mladí doktorandi, dnes uznávaní medievisti prof. Rábik a doc. Marek. Mnohí z nás si spomíname na to, ako nás potrápili doktorka Nováková alebo prof. Kohútová, ako aj prof. Petruf, ktorého občas zastúpil doktor Manák. Kolorit spomienok dopĺňa aj čas strávený mimo akademickej pôdy na rôznych „krúžkoviciach", „katedroviciach", kapustniciach, ktorých bolo neúrekom.

Zuzana Martinkovičová

Premeny jezuitského vzdelávania

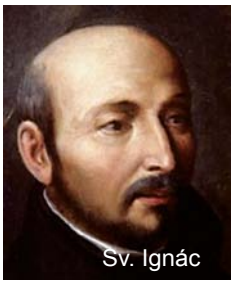
Sv. Ignác

Trnavská univerzita v Trnave sa vo svojich kľúčových dokumentoch hlási ku kresťanským hodnotám a vernosti tradícii jezuitského vzdelávania. Nadväzuje na model vzdelávania pôvodnej Trnavskej univerzity (1635 – 1777), ktorá bola typickou jezuitskou univerzitou. Ako je to vlastne so Spoločnosťou Ježišovou (jezuitami) a vzdelávaním? Prečo je pre Spoločnosť vzdelávanie dôležité?

Podobne ako mnohé nepochopenia jezuitskej spirituality a poslania Spoločnosti Ježišovej, ktoré jej v dejinách spôsobili rôzne príkoria aj zo strany samotnej katolíckej cirkvi, ani zmysel jezuitského vzdelávania nie je vždy pochopený. Súvisí to pravdepodobne s tým, že pre jezuitov vzdelávanie nie je cieľom, ale prostriedkom na to, aby napĺňali svoje poslanie v dejinách, ktoré sa do istej miery mení v závislosti od kultúry danej doby. Ostáva však rovnaké vo svojej podstate: *pracovať a robiť všetko pre dobro človeka a na oslavu Boha*. Spoločnosť je vďaka hlbokej a dlhej duchovnej formácii jej členov pevne ukotvená a spomínané príkoria v konečnom dôsledku napomohli odhaľovaniu jej prvotnej charizmy a poslania v zmenených kultúrnych podmienkach. Možno práve táto skutočnosť spolu s dlhodobou intelektuálnou formáciou jej členov spôsobila, že Spoločnosť je flexibilná a pohotová odpovedať aj na súčasné kultúrne výzvy a potreby človeka.

Jezuitský systém vzdelávania sa začal formovať v druhej polovici 16. storočia, keď môžeme na Apeninskom polostrove a neskôr v celej Európe zaznamenať nástup humanizmu. V tomto období sa vzdelaniu začal pripisovať väčší význam ako kedykoľvek predtým. Zakladateľ Spoločnosti Ježišovej sv. Ignác (1491 – 1556) si vzdelanosť veľmi vážil, veď sám študoval v pomerne pokročilom veku na parížskej Sorbonne. Pôvodne videl význam vzdelávania v intelektuálnej formácii každého jezuitu, no postupne pochopil význam vzdelávania ako takého a uvedomil si, že je najlepším prostriedkom na účinné šírenie katolíckej viery. Spoločnosť bola oficiálne uznaná v r. 1540 a prvé zmienky o vzdelávaní nájdeme už v nasledujúcom roku v dokumente *Fundación de collegio*. No až okolo r. 1550 sa Ignác po konzultácii so svojimi najbližšími spolupracovníkmi rozhodol, že vzdelávanie bude jej primárnym poslaním, čo znamenalo zásadnú zmenu. O kodifikáciu jezuitského systému vzdelávania sa zaslúžil generálny predstavený Claudius Acquaviva (1543 – 1615), ktorý viedol Spoločnosť v rokoch 1581 – 1615. Už v prvom roku svojho generaliátu ustanovil komisiu šiestich jezuitov, ktorá mala spracovať podklady na konečnú verziu jednotného študijného poriadku. Výslednú podobu dostal 8. januára 1599, keď ho schválila generálna kongregácia pod názvom *Ratio atque Institutio studiorum Societatis Iesu*. Ratio nebolo individuálnym projektom a nevzniklo direktívnym spôsobom, ale intenzívnou vzájomnou komunikáciou medzi centrom, provinciami a predstaviteľmi už existujúcich kolégií, čo bol spôsob na svoju dobu veľmi progresívny. Pravdepodobne aj táto forma prijatia a osvojenia si kľúčových ideí ovplyvnila jeho úspešnosť.

Rozvoj jezuitského školstva od vzniku prvého jezuitského kolégia v Messine na Sicílii v r. 1548 bol fenomenálny. V r. 1556, keď zomrel sv. Ignác, existovalo 33 jezuitských kolégií a univerzít (na Sicílii, v Taliansku, Španielsku, Portugalsku, Rakúsku, Francúzsku a Nemecku); v r. 1581 ich bolo 150 a v r. 1599, keď bolo promulgované Ratio, už 245. Tento počet narástol na 441 v r. 1626 a 669 v r. 1749. V 17. storočí dosiahla Spoločnosť Ježišova v oblasti vysokoškolského vzdelávania prakticky monopolné postavenie (v strednej Európe existovala len jediná univerzita, na ktorej nepôsobili jezuiti, bola ňou benediktínska vysoká škola v Salzburgu). Systém jezuitského vzdelávania sa okrem Európy rozšíril do Indie, Mexika, na Kubu a Filipíny. Dôležitou a v tom období úplne novou črtou bol spôsob a miera zapájania jezuitov do sekulárnej kultúry. Vo výučbe svojho dorastu a tiež laikov v kolégiách sa okrem tradičných predmetov z oblasti filozofie a teológie venovali napr. literatúre klasikov starovekého Grécka a Ríma, dejinám, hudbe, divadlu, dokonca aj baletu. Kontinuita jezuitského vzdelávania sa v r. 1773 prerušila. Zrušenie rehole malo za následok zatvorenie 546 inštitúcií vyššieho vzdelávania v Európe a 123 v misijných územiach, najmä v Latinskej Amerike a Indii.

Keď pápež Pius VII. v r. 1814 obnovil Spoločnosť Ježišovu, vo svete žilo asi 600 jezuitov a existovalo päť jezuitských škôl v Rusku, štyri v Neapolskom kráľovstve, jedna v USA a niekoľko vo Francúzsku. Obnova jezuitského školstva napredovala veľmi pomaly, a to z viacerých – vnútorných a vonkajších – dôvodov. Vnútorné dôvody sa viažu k zrušeniu Spoločnosti: strata majetkov, malý počet jezuitov, vyše štyridsaťročné prerušenie činnosti vo všetkých oblastiach, najmä však výpadok nových generácií, strata vplyvu a kontaktov. K vonkajším dôvodom patrí predovšetkým osvietenský prienik prírodných vied, procesy národného uvedomovania v jednotlivých európskych krajinách, s tým súvisiaca výučba moderných jazykov, rast kontroly zo strany štátu v oblasti vzdelávania v európskych krajinách, vývoj pedagogického myslenia. Spoločnosť začala svoju obnovu v zmenených politických, sociálnych a kultúrnych podmienkach, no s pôvodným jezuitským sebadefinovaním spred roku 1773, keďže vývoj jej identity bol prerušený.

Opätovný rozmach a oživenie vzdelávacích aktivít Spoločnosť zaznamená-

va až od tridsiatych rokov 20. storočia, keď vzrástol aj počet jej členov (skoro na 30-tisíc, historický vrchol dosiahla v r. 1960 – takmer 35-tisíc členov). Počet jezuitských škôl v tom istom roku bol 4 059 a boli situované po celom svete. V tomto období sa vedenie Spoločnosti Ježišovej a jej členovia začali vážne zamýšľať nad tým, ako aplikovať výzvy, ktoré prináša postmoderná spoločnosť a kultúra v druhej polovici 20. storočia v oblasti jezuitského vzdelávania. Podstatou postmoderného myslenia je radikalizovanie princípu plurality a individuality, sprevádzané stratou ontologického ukotvenia, ktoré zabezpečovalo bytostnú istotu a všeobecnú platnosť určitých noriem a poznania v predchádzajúcich obdobiach. Vzdelávanie v období nastupujúceho postmoderného myslenia vo všeobecnosti podliehalo kritike najmä z toho dôvodu, že neposkytovalo odpovede na otázky človeka žijúceho v zmenených kultúrnych podmienkach. Začiatkom druhej polovice 20. storočia sa stretávame aj s kritikou jezuitského školstva a vzdelávania, najmä zo strany mladých jezuitov. Podľa nich jezuitské školstvo nereagovalo na zmeny spoločenských pomerov a jezuitské inštitúcie sa považovali za elitárske. Vtedajší generálny predstavený p. Janssens (1946 – 1964) zvolal v r. 1960 prvé medzinárodné stretnutie odborníkov v univerzitnom apoštoláte a zriadil tiež úrad prefekta štúdií na národných a provinčných úrovniach. Od polovice 20. storočia až do dnešných dní možno zaznamenať viacero významných iniciatív a dokumentov, ktoré sa zaoberajú hľadaním podstaty a smerovania jezuitského vzdelávania v nových politických, spoločenských a kultúrnych podmienkach. Kľúčovou bola 31. generálna kongregácia (1965 – 1966), ovplyvnená dvoma významnými skutočnosťami: 1) akcentom na skúmanie jezuitských prameňov, ktoré prebiehalo od začiatku 20. storočia a vyústilo do lepšieho pochopenia prvotnej Spoločnosti a jej normatívnych dokumentov; 2) myšlienkovým bohatstvom dokumentov II. vatikánskeho koncilu (1962 – 1965) s jeho programových heslom „aggiornamento“, ktoré výrazne ovplyvnilo život Cirkvi v celom jej širokom spektre možností. Spoločnosť bola napríklad poverená napomáhať porozumeniu a dialógu medzi ľuďmi všetkých vierovyznaní. Nasledujúce štyri kongregácie pokračovali v podobných intenciách, rovnako ako ďalší traja generálni predstavení: p. Arrupe (1965 – 1983), p. Kolvenbach (1983 – 2008) a aktuálne p. Nikolás (od 2008), ktorý zvolal generálnu kongregáciu Spoločnosti v r. 2016.

V dokumentoch 34. generálnej kongregácie (1995) sa konštatuje, že univerzita ostáva rozhodujúcou inštitúciou v spoločnosti. Jezuiti v súčasnosti často „nevlastnia“ svoje univerzity, čo je spôsobené jednak vnútornou legislatívou jednotlivých krajín, ktoré rozhodujú o ich vytvorení a následnej regulácii, ale tiež nedôverou niektorých cirkevných predstavených voči slobode, ktorá je nevyhnutná na fungovanie univerzity. V zmysle dokumentu je preto veľmi dôležité, aby každá univerzita spĺňala dve kritéria: 1) že je univerzitou a 2) že je jezuitská. Pre jezuitskú univerzitu má byť typická ľudská, sociálna, duchovná a morálna formácia nielen študentov, ale všetkých skupín ľudí, ktorí sú s ňou v akomkoľvek kontakte. Jezuiti majú hľadať poznanie pre jeho vlastnú hodnotu a pritom sa pýtať, k čomu má toto poznanie slúžiť. V dokumentoch 35. generálnej kongregácie (2008) sa uvádza, že „nový kontext globalizácie požaduje od nás (Spoločnosti) konať ako univerzálny celok s univerzálnym poslaním, uvedomujúc si zároveň radikálnu rozmanitosť našej situácie. Sme na jednej strane celosvetové spoločenstvo a zároveň na strane druhej sieť lokálnych komunít, ktorej poslaním je slúžiť iným.“

Dôležitým dokumentom, ktorý podrobne zhodnotil výzvy súčasného sveta a kultúry vo vzťahu k jezuitskému univerzitnému vzdelávaniu, je prednáška p. Nicolása *Depth, Universality, and Learned Ministry: Challenges to Jesuit Higher Education Today*, ktorú predniesol na stretnutí predstaviteľov viac ako 200 inštitúcií jezuitského vyššieho vzdelávania v Mexico City v r. 2010. Hľadal v nej odpoveď na otázku: *Ako nový spoločenský a kultúrny kontext redefinuje, resp. ovplyvňuje poslanie Spoločnosti v jezuitskom vyššom vzdelávaní?* Problém zmien, ktoré prináša globalizácia, sa podľa p. Nicolása musí týkať každej inštitúcie v jej jedinečných sociálnych, kultúrnych a náboženských podmienkach. Uvádza tri najdôležitejšie zmeny, ktoré sú odpoveďou na danú výzvu: 1) prehĺbenie myslenia a predstavivosti; 2) znovuobjavenie a implementácia jezuitskej univerzality do jezuitského vyššieho vzdelávania; 3) neustále sa učenie službe iným.

V závere treba zdôrazniť dva dôležité fakty týkajúce sa Spoločnosti Ježišovej a jej vzťahu k vzdelávaniu: 1) je historicky prvým rehoľným spoločenstvom, ktorého jednou z hlavných úloh je výchova a vzdelávanie; 2) založenie prvého jezuitského kolégia v r. 1548 zdôraznilo význam vzdelávania v katolíckej cirkvi a v západnej civilizácii vôbec. Hoci *Ratio studiorum* už ako celok nezodpovedá mysleniu súčasného človeka, princípy jezuitského vzdelávania spolu s princípmi Ignácových *Duchovných cvičení* sú naďalej dvoma časťami pľúc, ktoré utvárajú jezuitskú spiritualitu. Opakovaný návrat k pôvodným princípom, spojený s úprimnou duchovnou a intelektuálnou „zvedavosťou“, je vyváženou cestou k hľadaniu zmyslu života a k disponovanosti byť pripravený odpovedať na nové výzvy. Poznajúc Ignácovu inteligenciu a hlboký vhľad do vecí, môžeme predpokladať, že keby mohol ovplyvniť východiská a princípy vzdelávania na niektorej zo súčasných jezuitských univerzít, pobádal by k rozvoju každej z vied, zároveň by však trval na metodologickej korektnosti a rešpektovaní etických limitov v bádaniach a praktickej aplikácii ich výsledkov, majúc na zreteli dôstojnosť a hodnotu človeka. Čo sa týka prístupu k študentom, pobádal by k využívaniu najnovších poznatkov z oblasti pedagogiky, psychológie a iných vied o človeku, a to všetko s pokorným vedomím, že ani tá najkvalitnejšia veda a vzdelávanie nám neodpovedia na posledné otázky, čo sa týka človeka a jeho zmyslu života.

Blanka Kudláčová

Súťaž

Redakcia časopisu *Universitas Tyrnaviensis* vyhlasuje

2. ročník fotografickej súťaže pre študentov Trnavskej univerzity LET(O)_2015

Svoje letné fotografie (max. 3 ks) posielajte prostredníctvom svojich univerzitných e-mailových schránok Zimbra na adresu

lubomir.rendar@truni.sk

do konca augusta.

Najlepšie fotografie budú finančne odmenené.